

רשת ליל: ביטחון

תופעת האלימות המינית ברשת האינטרנט ובמדיה החדשה בישראל 2015

איגוד מרכזי הסיוע
לנפגעות ולנפגעי
תקיפה מינית

רשת לילא ביטחון

תופעת האלימות המינית ברשת האינטרנט ובמדיה החדשה
בישראל 2015

איגוד מרכזי הסיוע
לנפגעות ולנפגעי
תקיפה מינית

איגוד מרכזי סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית (ע"ר)
היא עמותה המתקיימת רק מתרומות.
תרחו לנו ובכך תסייעו לנו להמשיך בפעילותנו החשובה.

ניתן לתרום לנו בכמה אופנים:

- ☒ באמצעות אתר האינטרנט שלנו: **www.1202.org.il**
- ☒ באמצעות כרטיס אשראי באתר "עיגול לטובה" - **www.round-up.org.il**
שיטת "עיגול לטובה" מאפשרת לכם לעגל את סכום הקניות שאתם מבצעים בכרטיס האשראי שלכם לשקל הקרוב ולתרום לנו את האגורות שיעוגלו.
התקשרו אלינו לטל': 073-7013215 ואנחנו נבצע את הרישום עבורכם.
- ☒ באמצעות כרטיס אשראי באתר "ישראל תורמת"
היכנסו לדף שלנו ב"ישראל תורמת": **www.israeltoremet.org/amuta/580173730**
ולחצו משמאל על הכפתור הכחול "לתרומה".
- ☒ באמצעות המחאה (צ'ק)
את המחאה יש לכתוב לפקודת "איגוד מרכזי סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית"
ולשלוח לת"ד 53262 ירושלים מיקוד 9153102
- ☒ באמצעות העברה בנקאית לחשבון הבנק שלנו
פרטי החשבון:
איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בישראל (ע"ר)
בנק הבינלאומי סניף 012 - ירושלים ראשי
רח' הלל 10 ירושלים
מס' חשבון 440902990

כל תרומה תתקבל בברכה!

בואו להיות מעורבים בפעילותינו הענפה:

- רוצה להתנדב אצלנו?
 - רוצה לקבל את הידיעות שלנו?
 - רוצה להיות חבר/ה באגודת הידידים שלנו?
 - רוצה לארח חוג בית בביתך?
- אם כן, צרו עמנו קשר בדוא"ל: **office@igud1202.org.il**
או בטלפון: 073-7013215

כל שינוי גדול מתחיל בצעד קטן אחד!

צוות האיגוד

אורית סוליצ'אנו	מנכ"לית
עדי נוקד ויצמן	דוברת
עו"ד יפעת בלפר	אחראית תחום מניעת הטרדה מינית
עו"ד מיכל ברוך	ופרויקט קוד וולונטרי למניעת הטרדה מינית במקומות עבודה
עו"ד ליאת קליין	מנהלת אדמיניסטרטיבית ופרויקטים
מרינה ינאי-טרינר	יועצת משפטית
	רכזת גיוס כספים

ועד מנהל

שני אלוני	מנהלת מרכז סיוע לנפגעות אונס ותקיפה מינית, חיפה והצפון
טניה גלבוש	מנהלת "תאיר - מרכז סיוע" מרכז סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה והטרדה מינית, השפלה הדרומית
דבי גרוס	מנהלת תה"ל מרכז סיוע לנשים וילדים דתיים
בטי מרטין קורן	מנהלת מרכז סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית, השרון
ליזה ניקולאצ'וק	מנהלת מרכז סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית ואלימות, נגב ('מסל"ן')
לינדא חואלד	רכזת מרכז סיוע לנפגעות תקיפה פיזית ומינית, נצרת
טלי פרץ כהן	מרכז סיוע לנפגעות תקיפה מינית ואונס, קרית שמונה והגליל
סילבינה סוסנה	מנהלת מרכז הסיוע לנפגעות אלימות מינית ירושלים ע"ש לינדה פרידמן
מרסם שלר	מנהלת מרכז סיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית, תל-אביב

ועדת ביקורת

אלה מנו בן יוסף
אירית חצרנוב

הפקה

ניהול והפקה	עדי נוקד ויצמן
עורכת ראשית	אורית סוליצ'אנו
ועדת היגוי	תום יוגב, ענת דוד, רותם סדן, דפנה איזנרייך, קרן רובינשטיין, יעל רמבק, ניצן בן דב, שרי ברו, אתיה ברנהרט מגן
עיבוד וריכוז נתונים	לליב אגוזי
עריכה לשונית	שירה דינור - ריקלין
תרגום ועריכת לשון בערבית	שרבל רואא
עיצוב ועריכה גרפית	יעל בוברמן
ייעוץ בבחירת הדימויים	חגית גאון

איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בישראל מוכר כמוסד ציבורי לצורך זיכוי ממס בגין תרומה, לפי סעיף 46 לפקודת מס הכנסה. כארגון עצמאי, הממומן מתרומות בלבד.

ת.ד. 53262, ירושלים 9153102, טלפון: 073-7013246, פקס: 02-6521219

WWW.1202.ORG.IL

תרומות תתקבלנה בברכה

איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית מודה מקרב לב לקרנות ולחברות הבאות

על תמיכתן בפעילותו:

הפדרציה היהודית של אזור מיאמי
הקרן הפילנתרופית של מייקל וגנית שטייפמן
מגדל חברה לביטוח בע"מ
מגנוליה תכשיטי כסף
מתן משקיעים בקהילה
סופר פארם (ישראל) בע"מ
עמותת עיגול לטובה
עמותת ידידות טורונטו הנתמכת על-ידי קרן פרידברג
קרן הנשים של מטרופולין שיקגו
קרן יד הנדיב
רונית רפאל – מדע היופי
תורמות ותורמים פרטיים המעדיפים להישאר בעילום שם

**The ARCCI gratefully acknowledges
the support of:**

Jewish Women's Foundation of Metropolitan Chicago
Michael and Ganit Steifman Philanthropic Fund
Greater Miami Jewish Federation Migdal Group
Magnolia Silver Jewelry
Matan - Investing in the Community
Private donors who prefer to remain anonymous
Ronit Raphael - the Science of Beauty
Round-Up
Super-Pharm
Yad Hanadiv
Yedidut Toronto supported by the Friedberg Charitable Foundation

The Association of Rape Crisis Centers in Israel is recognized as a public institutions for the purpose of tax-deductible contributions, under section 46 of the Income Tax, as an independent organizations, funded by donations only.

PO Box 53262 Jerusalem, 9153102

Telephone: +972-73-7013-246 Fax: +972-2-6521219. www.1202.org.il/English

אודות הדימויים

הדימויים בדוח הזה באדיבות **חגית גאון**, אוצרת התערוכות **'איפה היית כשזה קרה' ו'סימנים'**, תערוכות שעסקו בפגיעה מינית מכל היבטיה, ובאדיבות האמניות שהשתתפו בתערוכות ותרמו רבות לשיח החשוב על הפגיעה.

התערוכות היו יותר מתערוכות אמנות בלבד, הן היו עוד שלב בדרך הארוכה והסיזיפית להעלאת המודעות לפגיעה הקשה, לתוצאותיה ולהשפעותיה על כל תחומי החיים ועל כל המעגלים הסובבים את הנפגעות ואת הנפגעים. האמניות כולן, היו מחויבות לנושא ולאמנות. בזכותן ובזכות המבקרים בתערוכות, הדרך לקידמת הבימה הופכת להיות קלה יותר, נסבלת, ולעתים אף שמחה ומלאת סיפוק.

האמניות שהשתתפו בתערוכות ומופיעות בדוח:
תלמה נבו, יפעת אלוק, חוה גונן, טלי נאמן סבו, עדה רפאלי, וחגית גאון.

ציור העטיפה: **ענבל מארי כהן**

"יותר חזק ממילים" | שמן על בד, 2006 | 55/65 ס"מ

תוכן העניינים

8	פתח דבר
10	איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית
14	נתוני פגיעה מינית לשנת 2014
29	נתונים המתייחסים לפגיעה מינית דרך אמצעי המדיה הדיגיטלית לשנת 2014
	פגיעות מיניות ברשת: דור ה-'S'
33	Smartphone, Sexting, Social media Et Sexually explicit web sites חן קציביץ' פרסלר
	קללת הברכה – מהפכת המידע והשינוי שזו חוללה בתופעת האלימות בישראל
39	עו"ד ליאת קליין
45	השפעת הפורנוגרפיה על בני ובנות נוער והקשר לאלימות מינית מאת שרון אורשלימי
	אחרי ככלות הקול והתמונה – פעולות משרד החינוך לקידום גלישה מוגנת ובטוחה
48	של ילדים ובני נוער ברשת עינת לוק והילה סגל
52	סיפור הפגיעה שלי עדי
	פורנורמה: השפעות החשיפה לתכנים פורנוגרפיים על ההתפתחות מינית ועל נורמות חברתיות
55	גיא עינת וניצן בן דב
	טיפול במקרים של הפצת תמונות וסרטונים ברשת במסגרת בית-הספר: כשלים ופתרונות
62	אתיה ברנהרט מגן
65	בריונות רשת בקרב בני נוער ערבים במדינת ישראל רנא עבאס
69	פגיעה מינית ברשת בנשים בוגרות רותם סדן
72	האמת האבודה: בעקבות אלימות המינית והדיכוי החברתי רזאן בשאראת
74	סדנאות והרצאות
76	מפת מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית

פתח דבר

השנה, בחרנו להקדיש את הדו"ח השנתי של איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית, לנושא שמעסיק היום רבים – פגיעה מינית בזירה הווירטואלית והדרכים בהן יש לנקוט כדי להגן על ילדים מהסכנות החדשות האורבות להם בשימוש במדיה החדשה. אמנם, תופעת האלימות המינית, אינה תופעה חדשה ועברייני המין היו כאן מאז ומעולם, אך הודות למהפכה הטכנולוגית המואצת קל יותר לעברייני מין לשלוח זרועות פוגעניות ולהגיע, דרך המחשב האישי, הטאבלט או הסמארטפון לכל ילד ולכל ילדה שנמצאים במקום שאמור להיות עבורם המקום הבטוח ביותר – ביתם הפרטי.

אין ספק שהמהפכה הטכנולוגית, שהיא אחת מהמהפכות המשמעותיות ביותר בהיסטוריה האנושית טומנת בחובה סכנות רבות, במיוחד ביחס לילדים ולבני-נוער שהם אוכלוסיה שקל להשפיע עלייה וקל לנצל. עבירות מין ברשת הן מסוכנות ואכזריות במיוחד עקב היכולת לפגוע במספר רב של קורבנות בלחיצת כפתור אחת.

ככל שהטכנולוגיה מתפתחת ומאפשרת לתקשר בקלות עם הרבה יותר אנשים, באופן חופשי, אנונימי וללא גבולות של זמן ומקום, כך גם נוצרות הזדמנויות רבות יותר לפגוע ולהיפגע. לפי סקר שהתפרסם בשנת 2014 כ-85% מבעלי הטלפונים הניידים מחזיקים כיום בסמארטפון בעל גישה לרשת האינטרנט. מכאן, שרוב הילדים, שיש להם טלפון נייד בגיל צעיר, חשופים לפגיעה מינית בזירה הווירטואלית מבלי שהמבוגרים המשמעותיים בסביבתם מודעים לכך בהכרח.

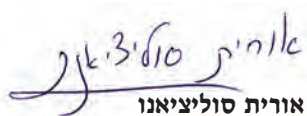
שאלה מרכזית אשר צריכה להעסיק אותנו היא האם אנחנו עושים די כדי למנוע את הפגיעה הבאה ברשת? איך אנחנו, המבוגרים, מתמודדים עם פערי הידע בנוגע לאופן השימוש ולעמדות לגבי רשת האינטרנט ביחס לידע, לשימוש ולעמדותיהם של ילדים ושל מתבגרים לגביה. הפער הבין-דורי הקיים כיום, מקשה על קיום דיאלוג ואינו מאפשר הבנה והעצמה של נוכחות המבוגרים מול מצבים ברשת שבהם יכולים ילדים ובני נוער להיות חשופים וכמובן מול מצבים בהם יש פוטנציאל לפגוע ולהיפגע.

הכותבים השונים בדו"ח זה מדגישים את הצורך לנהל שיח עם בני הנוער על הסכנות הקיימות ברשת, לחשוב יחד איתם על הדרכים בהן הם יכולים לשמור על פרטיותם, לדבר על המשמעות של

העלאת תמונות לרשת, ולבחון עמם באילו אתרים ורשתות הם גולשים ולאילו סוגי אינטראקציות הם חשופים, לדבר איתם על המסרים המיניים להם הם חשופים ולנסות לתווך אותם, ואף לבקש לראות את הפרופילים שלהם ברשתות השונות, לבדוק עם מי הם מתכתבים, מה הם תוכני ההודעות ולשקול בחיוב גם התקנה של תוכנות לסינון תכנים לטלפון הנייד, לטאבלטים ולמחשבים הביתיים. על השיח עם הילדים ועם המתבגרים להתנהל בצורה מכבדת ולא שיפוטית כדי לאפשר אווירה של פתיחות ושל רצון מצד הילדים לשתף את המבוגר בחוויותיהם ואף לפנות אליו לבקשת עזרה. אנו מקוות כי דו"ח זה יסייע לקובעי מדיניות, לאנשי חינוך ולהורים להבין טוב יותר מהם הסכנות האורבות לפתחם של ילדים בזירה הווירטואלית ואילו כלים וידע יש לתת לילדים כדי שידעו לזהות ולהתמודד עם תכנים ועם אינטראקציות שעלולים להיות פוגעניים.

כתיבת דו"ח זה היא פרי עבודה משותפת של צוות מסור ומקצועי מהאיגוד וממרכזי הסיוע וברצוני להודות לכולן: לדוברת האיגוד הנכנסת, עדי נוקד ויצמן, ולדוברת היוצאת תום יוגב. לוועדת ההיגוי: ענת דוד, רותם סדן, דפנה איזנרייך, קרן רובינשטיין, יעל רמבק, ניצן בן דב, שרי ברו ואתיה ברנהרט מגן.

ובנוסף, ברצוני להודות לצוות האיגוד המסור: עו"ד ליאת קליין, עו"ד יפעת בלפר, עו"ד מיכל ברוך ומרינה ינאי-טרינר שבזכותן מסירותן ומקצועיותן הגיע האיגוד להישגים רבים במאבק המתמשך נגד אלימות מינית בחברה הישראלית. תודה לוועד המנהל של האיגוד המורכב ממנהלות תשעת מרכזי הסיוע על תמיכתן לכל אורך השנה ועל השותפות לדרך. תודות לעובדות ולעובדי המרכזים ולמתנדבים הרבים על השותפות במלאכת הקודש של מיגור תופעת האלימות המינית במדינת ישראל.

אורית סוליציאנו

מנכ"לית איגוד מרכזי הסיוע
לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית

איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית

איגוד מרכזי הסיוע הוקם בשנת 1990 כארגון גג של תשעה מרכזי סיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בישראל. איגוד מרכזי הסיוע הוא הארגון היחיד בארץ שפעילותו ממוקדת במאבק באלימות מינית נגד נשים, ילדים וגברים.

מרכזי הסיוע פועלים ברמה פרטנית, בהענקת סיוע נפשי וליווי לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית, וברמה המקומית בהעלאת מודעות והסברה וכן בחינוך ובחיזוק הקשר עם הקהילה. איגוד מרכזי הסיוע פועל ברמה הארצית כסוכן לשינוי חברתי, למען השגת זכויות ושיפור השירותים הניתנים לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית, להפחתת התופעה, ובטווח הארוך – למיגורה מהנוף החברתי בישראל.

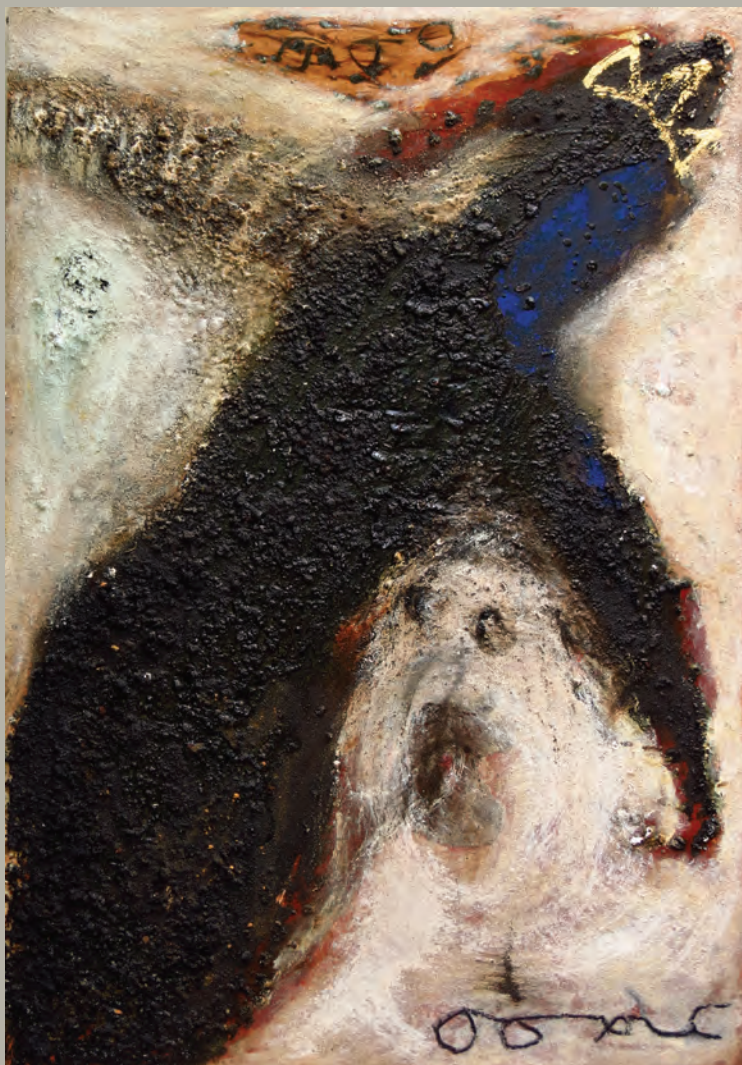
על אף שהאלימות המינית הינה תופעה רווחת בחברות מפותחות, היא נתפסת, רק לעתים רחוקות, כהפרה בוטה של זכויות אדם, המערערת את אושיות החברה הדמוקרטית. איגוד מרכזי הסיוע פועל בגישה רב-תחומית על מנת למגר את התופעה המושרשת וההרסנית של האלימות המינית.

פעילות איגוד מרכזי הסיוע כוללת פעילויות רבות ומגוונות בתחומי המשפט, התקשורת, החברה והחינוך. בין הפעילויות: העלאת יוזמות חקיקה וסיוע בקידומן, העלאת מודעות לתופעת האלימות המינית באמצעות כלי התקשורת, פיתוח וייזום ימי עיון ופעילויות חינוכיות בנושא, פרסום דו"ח שנתי כולל של מרכזי הסיוע, ייצוג בועדות כנסת ובוועדה המייעצת של הרשות לקידום מעמד האישה בישראל, חברות בקואליציה לקידום זכויות נפגעי עברה, בקואליציה לצדק מאחז, בקואליציה למאבק בסחר בנשים ובקואליציה למאבק בפורנוגרפיה ועבודה משותפת עם ארגוני נשים בארץ ובחול.

פעילות האיגוד בשנה האחרונה:

- **ארבעה חוקים שנוסחו על-ידי איגוד מרכזי הסיוע אושרו בשנה האחרונה:** הצעת חוק מגבלות של עבריו מין לסביבת הנפגע (תיקון - חיסיון חוות דעת מומחה) התשע"ג 2013 שהוגשה על-ידי חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס; הצעת חוק למניעת הטרדה מינית (תיקון - העברת נטל הוכחה במקרה של פיטורין בגין הגשת תלונה על הטרדה מינית) התשע"ג 2013 שהוגשה על-ידי חברת הכנסת עליזה לביא; חוק למניעת הטרדה מינית (תיקון - ניצול יחסי מרות או תלות על-ידי בעל תפקיד ציבורי) התשע"ג 2013 שהוגשה על-ידי חברת הכנסת מיכל רוזין וחוק זכויות עבירה (תיקון - זכות נפגע/ת לבחירת מין החוקר) התשע"ד 2014 שהוגשה על-ידי חברת הכנסת לשעבר יפעת קריב.
- בשנת 2014 בלבד, הועלו הונחו 24 הצעות חוק ביוזמת האיגוד שמצטרפות לשש הצעות חוק קודמות. **ובסך הכל, 30 הצעות חוק לוו משפטית בשנת 2014 על-ידי האיגוד.**
- **שלוש תקנות קודמו באמצעות האיגוד ואושרו בשנת 2014:** תקנות לחוק למניעת הטרדה מינית (חובות מעביד במוסדות להשכלה גבוהה), תקנות לחוק מגבלות - חזרתו של עבריו מין לסביבת הנפגע ותקנות סדר דין אזרחי - זכויות נפגעי עבירות אלימות בהליכים אזרחיים.
- **בשנת 2014 לקחנו חלק ב-68 דיונים** בוועדות השונות בכנסת: בוועדה לקידום מעמד האישה, בוועדה לזכויות הילד, בוועדה לבעיות העובדים הזרים, בוועדת חוקה, חוק ומשפט, בוועדה לפניית הציבור, בוועדת המשנה לסחר בנשים, בוועדה לביקורת המדינה ובוועדת החינוך, התרבות והספורט.
- **האיגוד הצטרף כ"דיד בית משפט" בהליכים שונים כגון:** השעיית עובד בתקופת הליך הבירור המשמעתי, תביעת דיבה על רקע תיק שנסגר בעילה של חוסר אשמה ועוד.
- **האיגוד שיתף פעולה עם משטרת ישראל:** בין היתר לקחנו חלק בהשתלמות ארצית לחוקרי עבירות מין ואלימות במשפחה שעסקה בייחודיות הטיפול בעבירות מין. ההשתלמות התקיימה בשיתוף פעולה עם מדור נפגעי עבירה של המשטרה ועם הרשות לקידום מעמד האישה בה נכחו כלל חוקרי המשטרה וכן בכירים במשטרה, לרבות המפק"ל.
- **האיגוד קיים מפגש ייחודי עם פרקליטות המדינה** בהשתתפות פרקליט המדינה, שי ניצן; המשנה לפרקליט המדינה (פלילי), אלי אברבנאל; מנהל המחלקה הפלילית ג'א'י אש ויתר פרקליטי המחלקה. במפגש הוקרן הסרט "שש פעמים" ולאחריו התקיים שיח עם יוצרי הסרט, עם חברת הכנסת מרב מיכאלי ועם צוות האיגוד.

- **האיגוד מקיים, זו השנה השנייה, שיתוף פעולה אסטרטגי עם המחלקה לחקירות שוטרים** במטרה לתת מענה לשוטרות שנפגעו וכן כדי למסד פעילות חינוכית-הדרכתית בתחום. לצורך כך, התבצעה בשנת 2014 עבודת מטרה רחבת היקף בתיאום ובתמיכת איגוד מרכזי הסיוע.
- **האיגוד קיים יום למידה משותף עם פורום יחידות הסיוע של הפרקליטות**, עם פורום נפגעי עבירה של המשטרה ועם רכזות הליווי בהליך המשפטי של מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית.
- **האיגוד השתתף בגיבוש תכנית הכשרות ייעודיות לשופטים**
- **האיגוד הוביל פרויקט חלוצי שמטרתו ליצור מסמך עקרונות להתמודדות עם מופעים תקשורתיים של אלימות מינית.** במסגרת זו יצר האיגוד קוד אתי, בשיתוף המכון הישראלי לדמוקרטיה ובשיתוף תא העיתונאיות, במטרה לתת כלים לסיקור תקשורתי ראוי של נפגעות ולייצר התמודדות נכונה עם תכנים של אלימות מינית
- **האיגוד ניסח קוד וולונטרי למניעת הטרדה מינית במקום העבודה, בתמיכת משרד הכלכלה ובשיתוף פעולה עם מכון התקנים הישראלי.** הקוד הוולונטרי מציג כלים וסדרת פעולות מפורטות ושימויות למניעה ולטיפול בהטרדות מיניות בעבודה. כמו כן, החל השנה פיילוט להטמעת הקוד בחברת לאופר שהינה חברה ישראלית מובילה במתן שירותי קרקע לחברות תעופה ושירותי אח"מים ללקוחות פרטיים.
- **האיגוד יזם פרויקט של יצירת מרחב בטוח בתנועת הצופים.** זהו פרויקט תלת-שנתי המתקיים בשיתוף מחלקת ההדרכה בתנועת הצופים ומבקש לייצר שיח של שוויון מגדרי, מיניות בריאה ומניעת פגיעה מינית בתנועת הצופים.
- **האיגוד בשיתוף פעולה עם ארגון 'בזכות' ובתמיכת משרד הבריאות יזמו הכשרות לצוותים רפואיים ולאנשי בריאות הנפש בנושא התמודדות עם פגיעה מינית בקרב אנשים עם מוגבלויות.** בנוסף האיגוד הכין חוברת המיועדת לאנשי בריאות הנפש דוברי השפה הערבית ובה קובץ מאמרים בנושאי פגיעה מינית ובריאות הנפש.
- **האיגוד יזם בשנה האחרונה אירועים ציבוריים מגוונים** כגון תערוכת האמנות "איפה היית כשזה קרה" שנערכה בגלריית זהזה בנמל תל-אביב ואשר אותה אצרה האומנית חגית גאון, ערב קולנוע ושיח עם השחקנית יעל אבקסיס והבמאית קרן ידעיה בו הוקרן הסרט "הרחק מהעדר" ועוד.
- **האיגוד קיים שני ימי למידה בנושא בריאות הנפש:** התמודדות עם נפגעות תקיפה מינית בעלות רקע בבריאות הנפש וכן יום למידה לצוות עובדי "אנוש" לגבי פעילות מרכזי הסיוע ועל נושא פגיעה מינית.
- **האיגוד קיים שולחן עגול בשיתוף ויצ"ו בנושא אלימות מינית בין בני זוג.** מדובר בתופעה מושתקת שאינה מטופלת דיה. מטרת השולחן העגול הייתה להפגיש את כלל הגורמים המעורבים בתחום לצורך חשיבה משותפת ולקידום הנושא.

תלמה נבו | Obey | זפת, אדמה, מרק, צבע מתכת, לכה ופחם על דיקט, 2013. 122/80 ס"מ

נתוני פגיעה מינית לשנת 2014

נתוני מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית
לשנת 2014*

מספר הפניות

40,000 פניות

הגיעו למרכזי סיוע בשנת 2014*

8,938

מתוך פניות חדשות

ביחס לשנה שעברה בה
התקבלו 8,637 פניות חדשות.

מספר פניות חדשות בין השנים 2009 - 2014

8,938
פניות חדשות
בשנת 2014

7,594
פניות חדשות
בשנת 2009

* המידע הסטטיסטי מבוסס על המידע שנמסר על-ידי הפונים למרכזי הסיוע. בשל אופי השיחות, תוך שמירה על אנונימיות וניהול השיחה לפי רצון הפונה, מידע סטטיסטי רב חסר. האחוזים המדווחים בקטגוריות השונות הינם נתונים מתוך השיחות שעבורן נמסר המידע. יתכן שההתפלגות אינה מייצגת במדויק את ההתפלגות של כלל הפניות לסיוע.

בדו"ח זה השתדלנו להציג נתונים השוואתיים (נתונים משנת 2009) כדי להראות אם ישנה מגמה של עלייה או ירידה בנתוני האלימות המינית ובפניות לרשויות.

פנייה למשטרה מבין הפניות למרכזי הסיוע

פנייה על פי מין הנפגע/ת

15.5%
מהפניות היו על
פגיעה בגברים

84.3%
מהפניות היו על
פגיעה בנשים

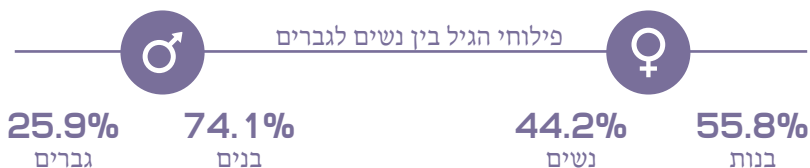
פנייה על פי גיל הנפגע/ת

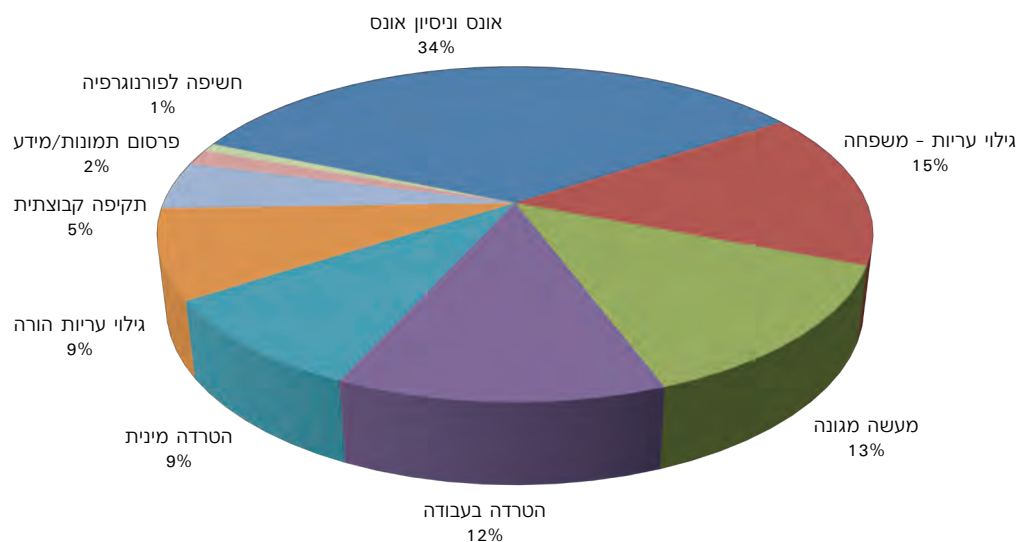
ב-2,634 פניות
41.1%
התרחשו בבגרות

ב-3,774 פניות
58.9%
גיל הנפגע/ת היה עד 18

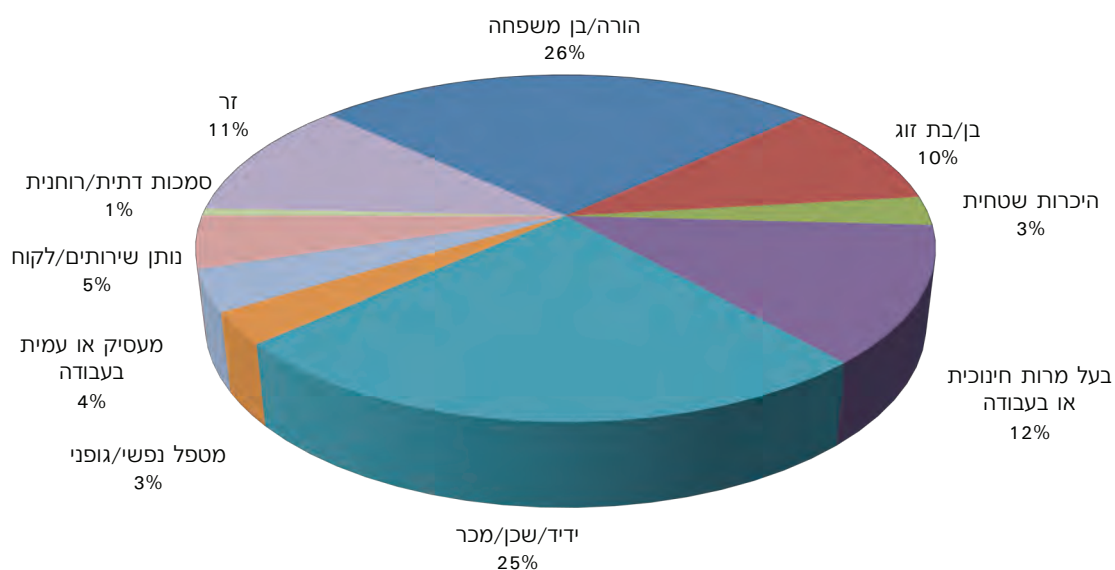
חלוקה על-פי סוג הפגיעה

חלוקה על פי קשר עם התוקף

סך הכל התקבלו **5,548** פניות על הפוגעים.

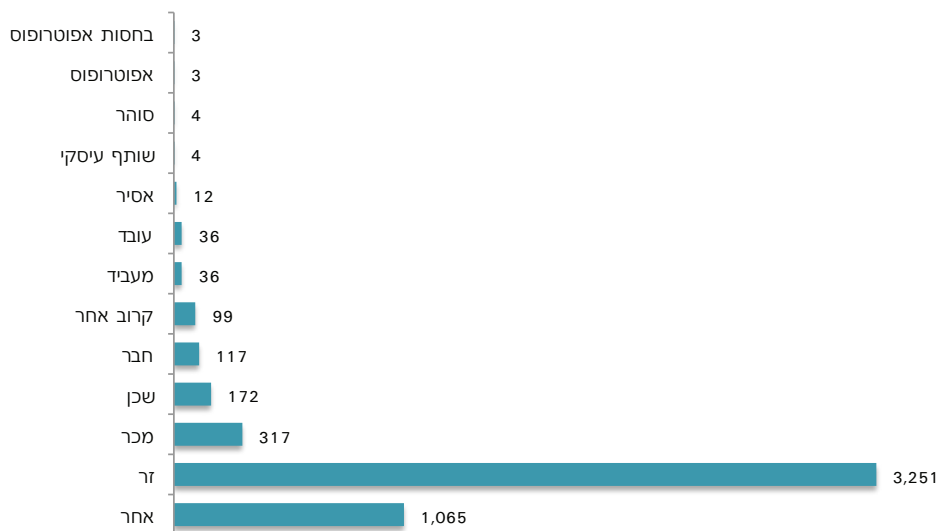
5,346 גברים פגעו, **202** נשים פגעו.

נתוני המשטרה לשנת 2014*¹

חלוקה על-פי סוג ההיכרות עם האדם הפוגע

* מקור הנתונים הוא הממונה על חוק חופש המידע במשטרת ישראל.
1 מקור הפער בין סך התיקים לבין סך העבירות, הוא בנתונים החסרים במשטרת ישראל.

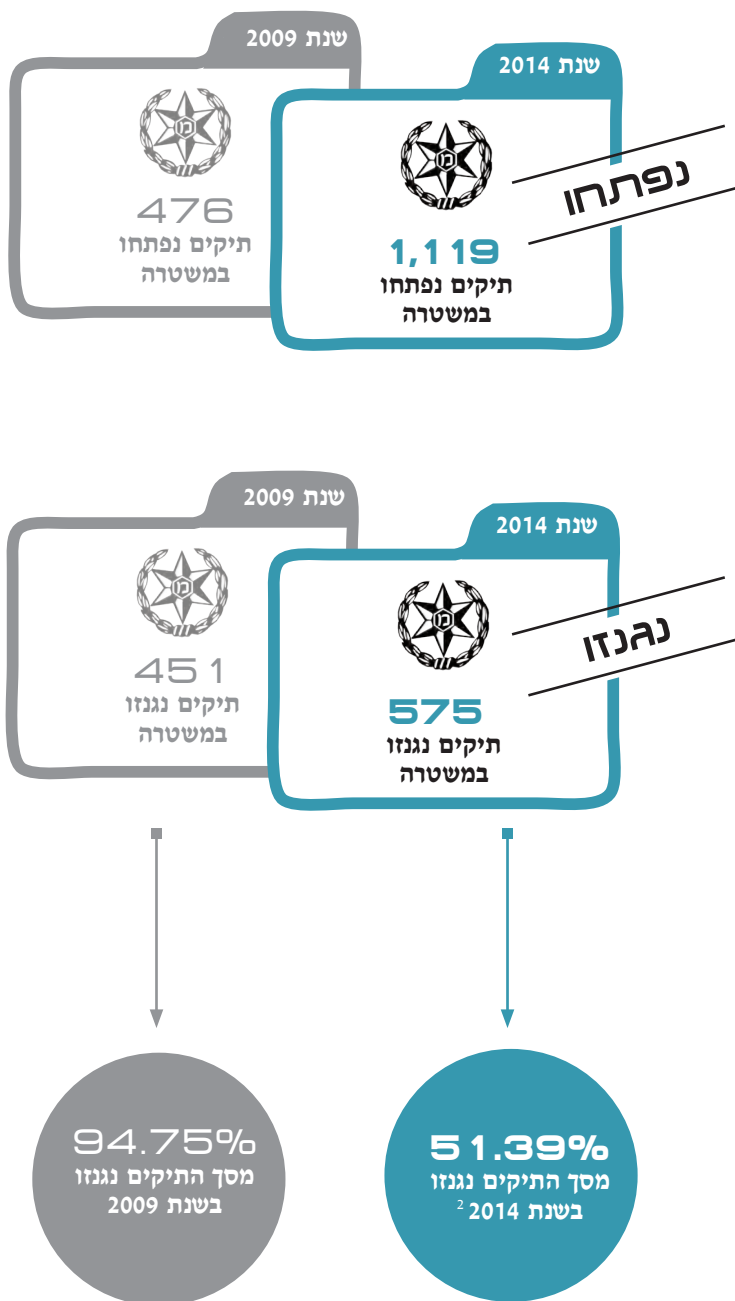
חלוקה על פי מין ואיל הנפגע/ת

איל החשוד

הטרדה מינית

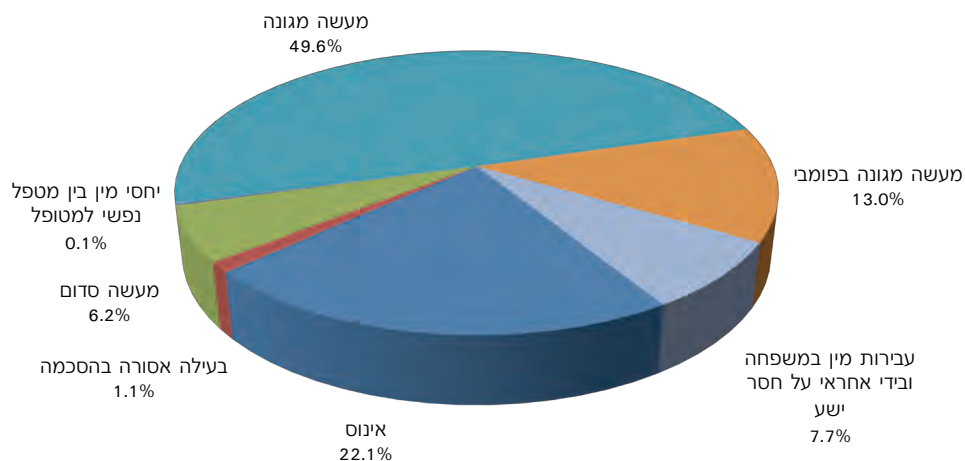
נתוני הפרקליטות לשנת 2014

פתיחת תיקים

חלוקה על פי סוג העבירה - תיקים שנפתחו בפרקליטות

* מקור הנתונים הוא הממונה על חוק חופש המידע במשרד המשפטים.

1 על-פי מערכת ממוחשבת.

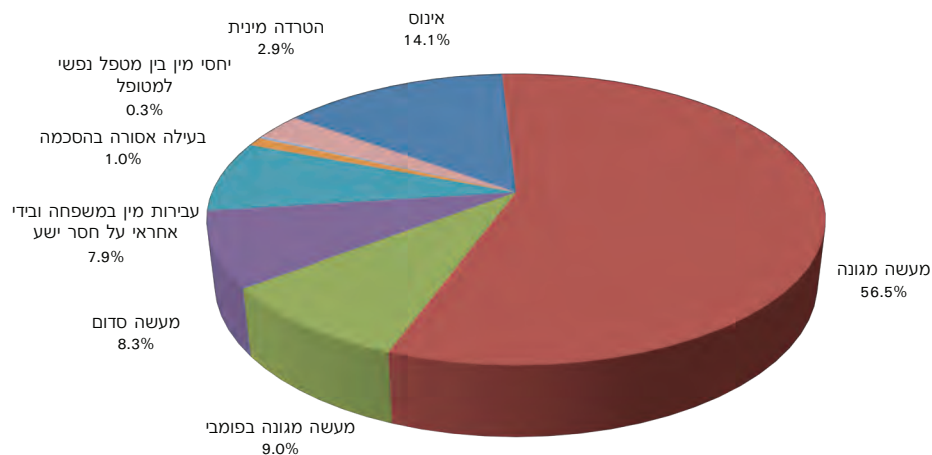
כתבי האישום שהוגשו על-ידי הפרקליטות בשנת 2014 בגין עבירות מין והטרדה מינית²

כתבי אישום
בגין עבירות על-פי החוק
למניעת הטרדה מינית

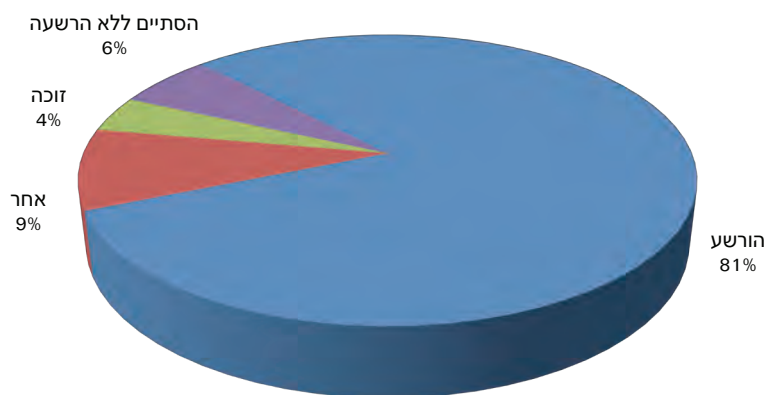

כתבי אישום
הכוללים אישומים
בעבירות מין

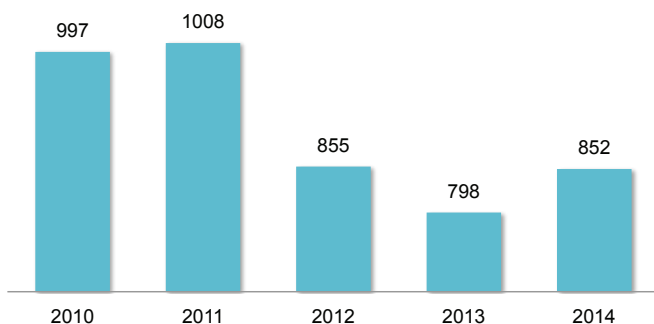
תיקים שהסתיימו לאחר הליך שיפוט - זיכוי או הרשעה

רק **4%** מתוך התיקים שהוגשו לבית המשפט הסתיימו בזיכוי.

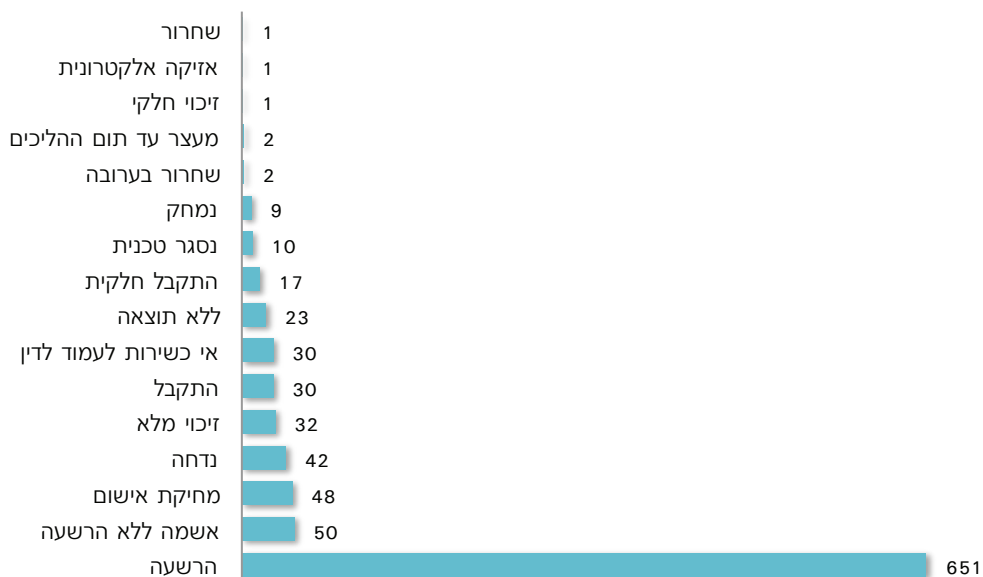

נתוני הנהלת בתי המשפט לשנת 2014^{1*}

תיקי עבירות המין וההטרדה המינית שנפתחו 2010-2014

הכרעת הדין בתיקים שנדונו בבתי המשפט

* מקור הנתונים הוא הממונה על חוק חופש המידע לשכה משפטית הנהלת בתי המשפט.
 1 מהנהלת בתי המשפט נמסר כי יודגש שקיימת הסתייגות בנוגע לנתונים וזאת מסיבות טכניות מערכתיות.

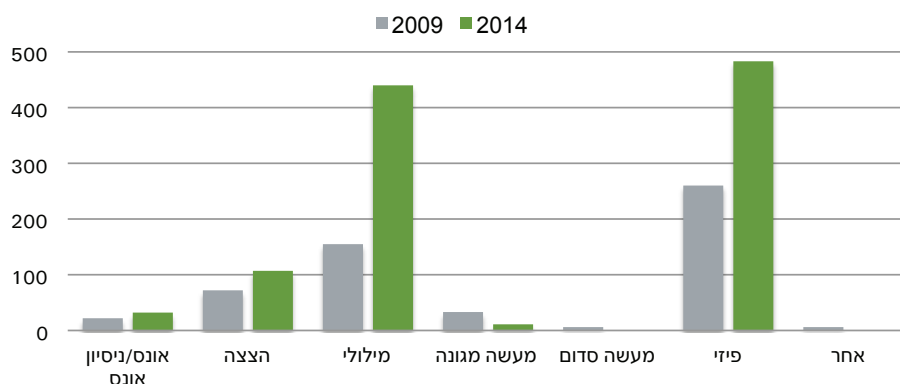
נתוני צה"ל לשנת 2014 *

פניות למרכז התמודדות ותמיכה (מהו"ת) ויוהל"ן

בשנת 2012 הוקם בצה"ל מרכז התמודדות ותמיכה (מהו"ת). המרכז מציע מענה לחיילות וחיילים אשר עברו אירוע פגיעה על רקע מיני לפני השירות ובמהלכו, לחיילות ולחיילים הסובלים מאלימות בתוך קשר זוגי או בתוך המשפחה ולחיילות חובה אשר נכנסו להריון לא מתוכנן. המרכז מורכב מצוות טיפולי הכולל גם עובדות סוציאליות פיקודיות, ומאפשר לשלב טיפול רגשי לפונים עם סיוע וליווי².

פילוח לפי סוג פגיעה

* מקור הנתונים הוא מדור פניות ציבור, ענף קשרי ציבור, חטיבת דובר צה"ל.

2 מדובר צה"ל נמסר: בעקבות פתיחת מהו"ת עלתה המודעות להגשת תלונות ולכן מספר הדיווחים עלה.

חלוקה מגדרית לפי מין הנפגע

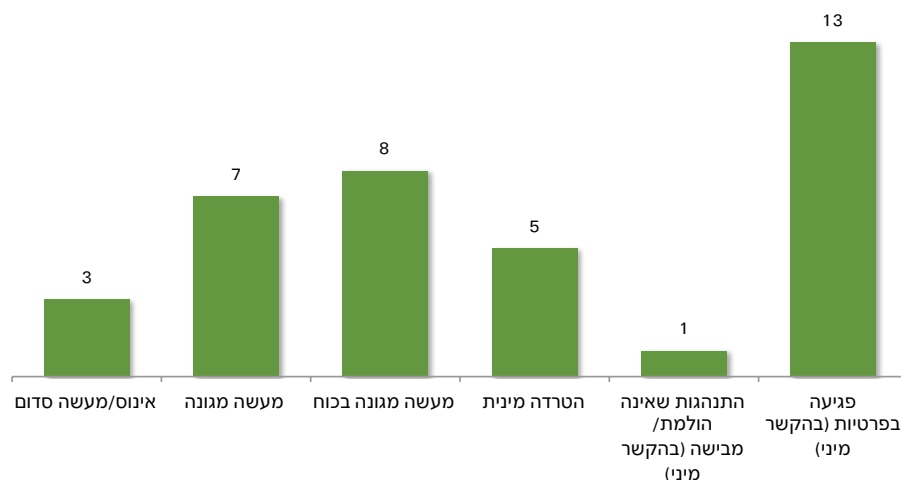

נתוני הפרקליטות הצבאית

כתבי האישום בעברות מין בפילוח לפי סוגי עברות

להלן מספר כתבי האישום בעברות מין שהוגשו על-ידי התביעה בשנת 2014 (יצוין, כי בשנת 2014 הוגשו מספר כתבי אישום גם בתיקים שנפתחו עוד קודם לכן), בפילוח לפי סוגי עברות (ובכלל זה תיקי אינוס, מציצנות והפצת סרטונים מיניים)¹:

פסקי דין בבית הדין הצבאי

בשנת 2014 ניתנו פסקי דין בעניינים של **28 נאשמים**:

1 הערת דובר צה"ל: חלק מכתבי האישום מכילים יותר מעברה אחת, אך החלוקה הנ"ל נעשתה בהתאם לעברה העיקרית שיוחסה בכתב האישום.

נתוני נציבות שירות המדינה לשנת 2014²

נפתחו **129** פניות בנושאים של הטרדות מיניות ועבירות מין.

117 עובדים מושעים מתוכם:

92 מושעים בעקבות הליכים פליליים, ו **25** בעקבות הליכים משמעתיים.

13 הוגשו תובענות לבית הדין למשמעת.

נתונים של נציבות של שוויון הזדמנויות בעבודה - משרד הכלכלה³

בשנת 2014 התקבלו בנציבות **13** פניות בנושא הטרדה מינית.

² מקור הנתונים הוא נציבות שירות המדינה, אגף המשמעת, דין וחשבון לשנת 2014.

³ מקור הנתונים הוא אגף דוברות ופניות ציבור במשרד הכלכלה.

עדה רפאלי | "יילדות" | טכניקה מעורבת, 2013. 180/156 ס"מ

נתונים המתייחסים לפגיעה מינית דרך המדיה הדיגיטאלית

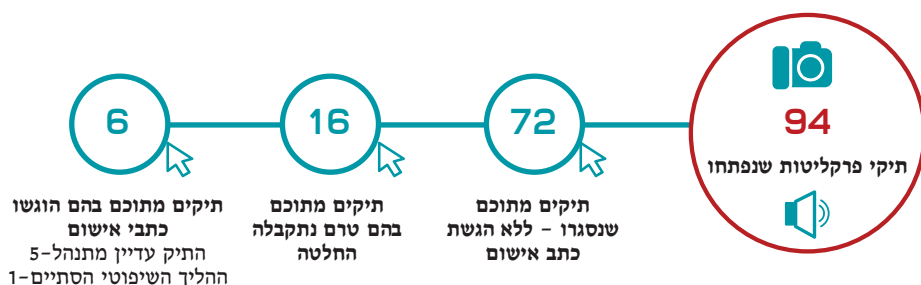
נתוני משטרת ישראל

בשנת 2014 התקבלו **119** תלונות על הטרדה מינית על-ידי פרסום תצלום/הקלטה.

נתוני הפרקליטות

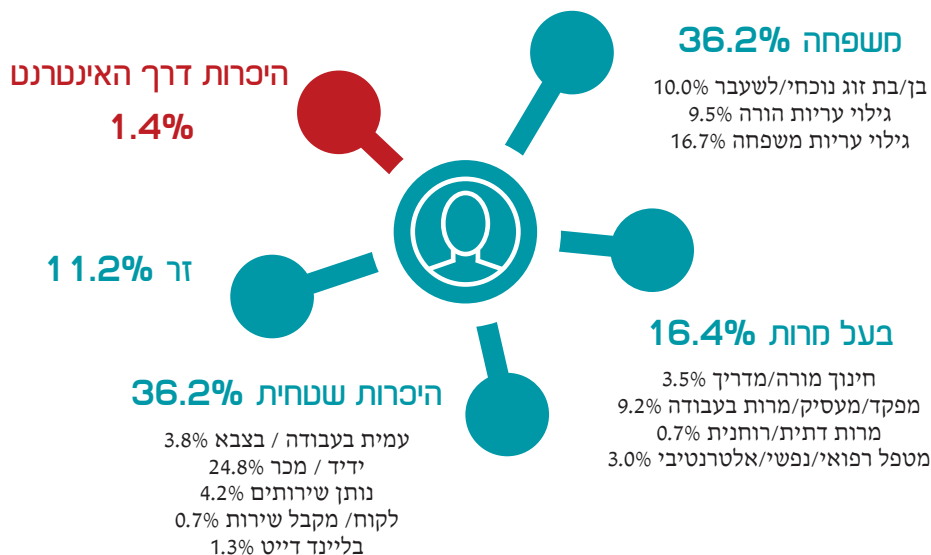
תיקים שעניינם חשד לפרסום חומר תועבה ברשת האינטרנט, נפתחים ומוגשים, ככלל, בסעיף 214 לחוק העונשין - "פרסום והצגת תועבה".

בשנת 2014 נפתחו בפרקליטות **94** תיקים בחשד לעבירות אלו, בהתאם לפילוח להלן:

נתונים ממרכזי הסיוע

התפלגות ההיכרות עם הפוגעים

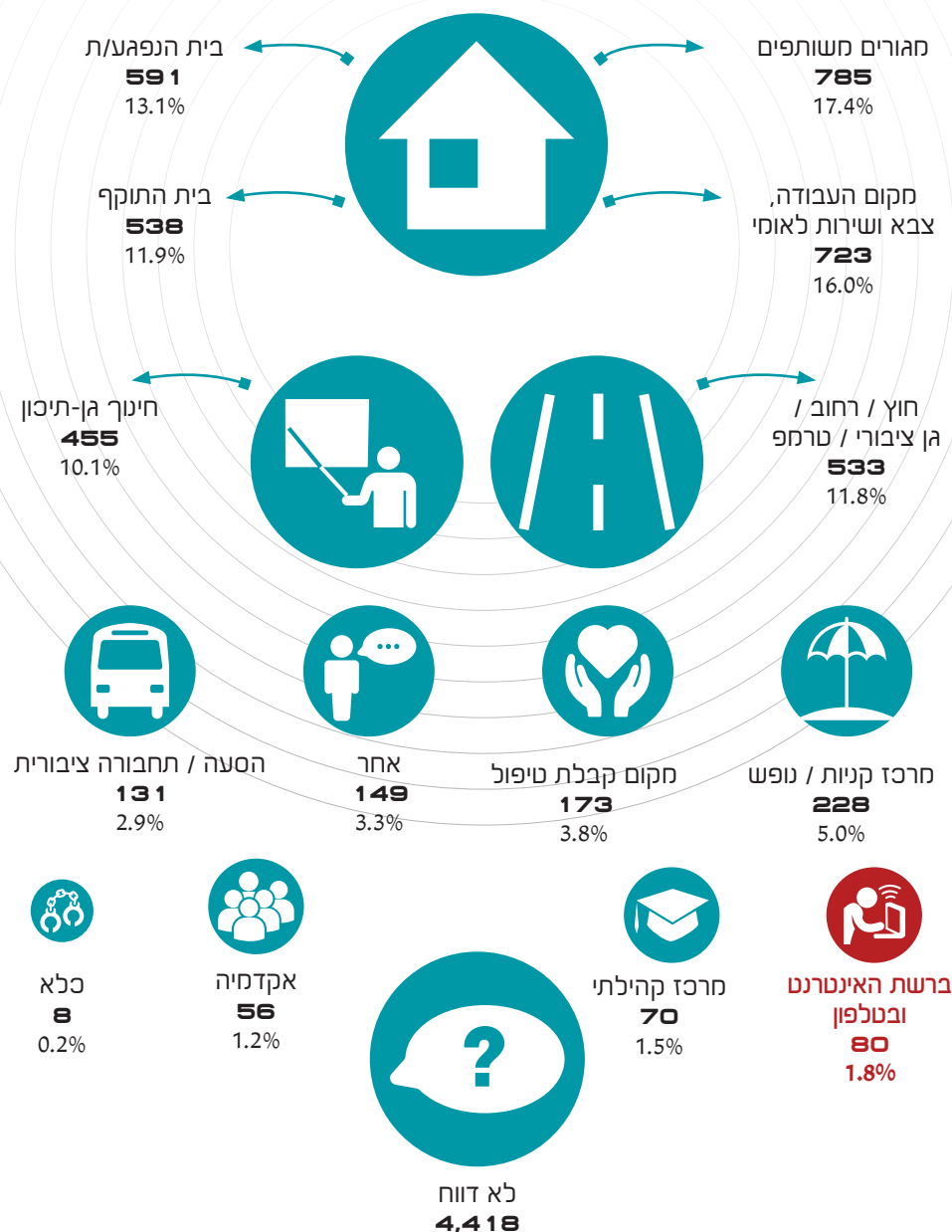

מקום הפגיעה

ב- **42.4%** מהפניות (1914) הפגיעה התרחשה במגורי הנפגעת/ת, מגורי התוקף או מגורים משותפים

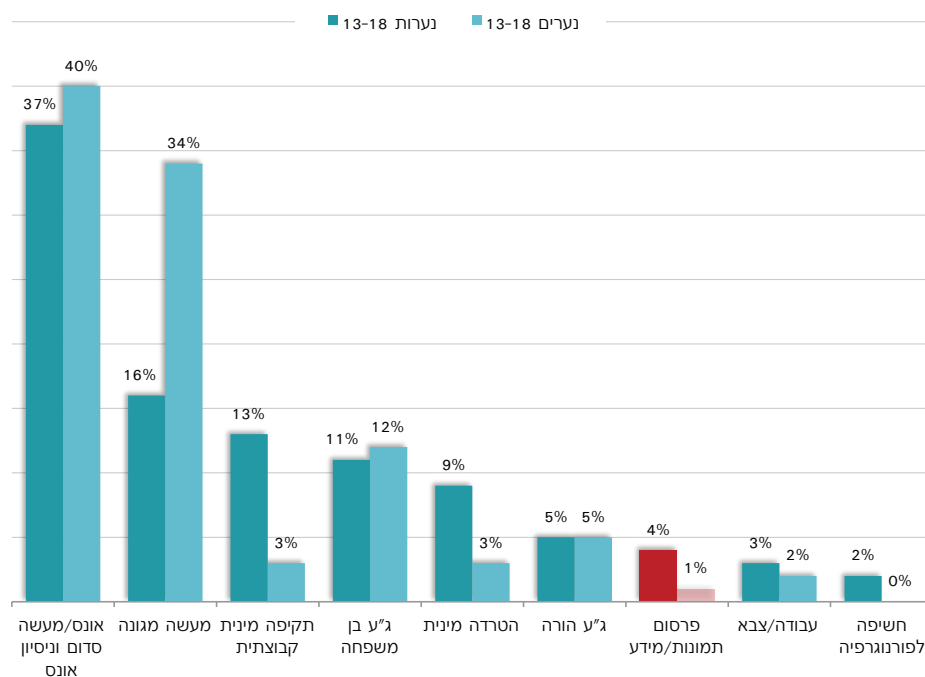
ב- **10.1%** מהפניות הפגיעה התרחשה במערכת החינוך

ב- **16%** מהפניות הפגיעה התרחשה במסגרת יחסי עבודה, צבא או שירות לאומי

נערים ונערות בגיל 13-18

בקרב בני נוער אחוז הפגיעות הגבוה ביותר (ביחס לשאר הגילאים) הוא פגיעות קבוצתיות, פגיעות שנעשות באינטרנט והפצת תמונות ומידע פוגעני. (רק בינואר 2014 נכנס לתוקפו "חוק הסרטונים", העוסק באיסור על הפצת תצלומים בעלי אופי מיני, וזאת במסגרת תיקון לחוק למניעת הטרדה מינית).

יפעת אלון | Crawling | שמן על בד, 2015. 100/80 ס"מ

פגיעות מיניות ברשת: דור ה-'S'

Smartphone, Sexting, Social Media

& Sexually Explicit Web Sites

חן קצביץ' פרסלר

ובכך מקל על ביצועה. כמו כן, ישנן התנהגויות המקובלות במרחבים מסוימים ברשת, אשר מקנות לגיטימציה לגולשים לבצעם ולהרגיש שהם כמו 'כולם' ('ככה מקובל')¹.

פגיעות מיניות ברשת יכולות להיות פגיעות המתרחשות במרחב הווירטואלי, (יכולות להישאר במרחב זה ויכולות גם 'להזמין' פגיעות נוספות במרחב הממשי), וכן פגיעות המתרחשות במרחב הממשי ומקבלות ביטוי במרחב הווירטואלי (למשל תיעוד של פגיעה מינית שהתרחשה במרחב הממשי והפצתה במרחב הווירטואלי).

הטרדות מיניות, חיזור אלים, השמצות, והפעלת לחץ לשליחת תמונות ערום מהווים חלק מתרבות שלעיתים קרובות נתפסת בקרב בני נוער כנורמטיבית למרחב הווירטואלי.

יש לציין כי פגיעה מינית במרחב הווירטואלי יכולה גם להתרחש מחשיפה לא מכוונת לתכנים מיניים בוטים, שאינם הולמים את השלב ההתפתחותי הרגשי-קוגניטיבי של הילד או של

פגיעות מיניות לסוגיהן התרחשו לאורך כל ההיסטוריה האנושית. אולם, בשל תכונותיו הייחודיות של מדיום האינטרנט וצמיחתו חסרת התקדים של המרחב הווירטואלי (cyberspace) התפתחו בשנים האחרונות זירות חדשות ופרקטיקות ייחודיות של פגיעות מיניות. האוכלוסייה החשופה ביותר לפגיעות אלו היא כמובן ילדים ובני נוער, אולם, לא רק הם, גם מבוגרים חווים פגיעות ברשת. במאמר זה אסביר בקצרה, מפאת קוצר היריעה, על מרחבים של פגיעה מינית ברשת, תוך התמקדות בבני נוער, בשל היותה אוכלוסייה המבילה זמן רב במרחב הווירטואלי, ובשל היותה קלה יותר להשפעה ולניצול.

מאפייני המרחב הווירטואלי

המרחב הווירטואלי מאפשר לאנשים לבצע מעשים לא מוסריים (ולא חוקיים) שלא היו בהכרח מעזים לעשות במפגש פנים מול פנים. מדיום האינטרנט מאפשר מידה מסוימת של אנונימיות, ('לא יכולים לראות אותי'), היוצרת עבור הגולש תחושה שהוא יכול לפעול כרצונו מבלי שיצטרך לתת את הדין על התנהגותו. בנוסף, היעדר המפגש הממשי בין הגולשים ('אני לא רואה אותך') מונע מהם לראות את תגובתו של הנפגע, את התוצאה של פגיעתו,

1 דשן, מור ובוכניק, דן. (2012). "התנהגויות לא מוסריות של בני נוער בסביבת האינטרנט". בתוך: 'עשת-אלקלעי, א' כספי, ס' עדן, נ' גרי, י' יאיר, י' קלמן (עורכים). ספר כנס צ"ס למחקרי טכנולוגיות למידה 2012: האדם הלימוד בעידן הטכנולוגי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

ובגירים (בעיקר נערות) ללא הסכמתן, והביאו לפגיעה קשה בהן, אושרה בשנת 2014 הרחבה לחוק ההטרדה המינית, המוסיפה עבירה של איסור הפצת תוכן מיני.

הסמרטפונים, לצד מכשירים אלקטרוניים נוספים, מאפשרים גישה לרשתות חברתיות, לאפליקציות ולתכנים מיניים מפורשים באינטרנט, שמהווים תשתית 'מזמינה' לפגיעות מיניות, על כך אפרט בחלקים הבאים.

פגיעות מיניות במדיה חברתית (Social media)

בשלב זה, אערוך חלוקה גסה בין פגיעות שיכולות להתקיים ברשתות החברתיות הקונבנציונליות (דוגמת Facebook, Instagram, Skype), לבין רשתות ואפליקציות ייחודיות המאפשרות צורות חדשות וקלות יותר של פגיעה מינית (דוגמת Secret, Snapchat, Omegle).

ברשתות החברתיות הקונבנציונליות, נערים ונערות פותחים פרופיל, בו הם מחליטים איזה מידע לפרסם על עצמם, אילו תמונות להעלות, ואילו אנשים לאשר כחברים או כעוקבים. אולם לעתים קרובות בני הנוער לא מודעים לאפשרויות שעומדות בפניהם להגביל את ההרשאות בפרופיל ובכך לשמור על מידה מסוימת של פרטיות ברשת, והם אינם חושבים על המידע והתמונות שהם חושפים אודות עצמם בפני מאות עד אלפי עוקבים שאת רובם הם אינם מכירים. ברשתות חברתיות אלו, נערים ונערות חשופים לתופעות של השמצות, לקבלת הודעות מטרידות, לתגובות מיניות על תמונות ("איזה כוסית, מה הייתי עושה לך?"), לשידול למעשים בעלי אופי מיני בחדרי 'צ'אט וידאו', לחשיפה לא רצונית לסרטונים ותמונות בעלי תוכן מיני ועוד. חשוב לציין כי ברשתות אלו אנשים יכולים ליצור לעצמם פרופיל מזויף, חלקם מבוגרים המתחזים לבני נוער,

הנער. למשל, חיפוש של מילים תמימות בגוגל יכול להוביל לתמונות וסרטונים פורנוגרפיים.

תרבות ה'סמרטפונים' (Smartphone)

בנוסף למחשבים הניידים והטאבלטים שאפשר למצוא היום כמעט בכל בית בישראל, לרבים מבני הנוער כיום יש טלפון סלולארי חכם, המאפשר גישה קלה לרשת האינטרנט, מכל מקום, בכל זמן וכמעט לכל סוג של תוכן, ובמקרים רבים ללא פיקוח של מבוגרים על התכנים הנצרכים והמועלים על ידם לרשת.

התקשורת הסלולרית האלקטרונית, שינתה את הסביבה החברתית של בני הנוער כיום. למעשה, הודעות SMS היא הצורה הנפוצה ביותר של תקשורת בשימוש היומיומי של בני נוער (יותר משיחות טלפון או שיחות פנים אל פנים). תופעה יחסית חדשה שצמחה מתוך השימוש הגובר בטלפונים החכמים, ומתוך תרבות שליחת ההודעות היא, ה-Sexting – שליחת הודעות טקסט, תמונות וסרטונים בעלי תוכן מיני מפורש², תופעה זו נפוצה בעיקר בקרב בני נוער. תמונה בעלת אופי מיני יכולה להישלח בעקבות סחיטה ואיומים, שכנועים מצד החבר ואף בעקבות מצב בו נערה מאמינה שהשליחה תקנה לה הון חברתי. במקרים רבים נערות מספרות כי שלחו תמונה לחבר שלהן שהבטיח שלא יראה אותה לעולם, וגילו במהרה שהתמונה התפשטה "כאש בשדה קוצים" בין קבוצות WhatsApp שונות, ומהרגע שהתמונה כבר נמצאת ברשת, לא ניתן להחזיר את הגלגל לאחור. בשל ריבוי המצבים בהם הופצו תמונות או סרטונים בעלי תוכן מיני של בני נוער

Houck, D. Christopher, Barker, David, Rizzo, 2
Christie, Hancock, Evan, Norton, Alicia &
Brown, K. Larry. (2014). "Sexting and Sexual
Behavior in At-Risk Adolescents". PEDIATRICS,
133 (2), pp. 1-7.

Snapchat - אפליקציה לשיתוף תמונות, פופולרית בקרב בני נוער. האפליקציה מאפשרת לשלוח תמונה או קטע וידאו ולהגדיר את מספר השניות שהיא תופיע על המסך של המקבל (עד עשר שניות) ולאחר מכן תעלם מהמכשיר הנייד שלו. אולם, המקבל יכול לעשות צילום מסך והתמונה תשמר אצלו במכשיר. אפליקציה זו משמשת לעיתים בני נוער לשליחת תמונות בעלות תוכן מיני (sexting), בהסכמה או בסחיטה, מתוך נקודת הנחה שלאחר מספר שניות תמונות העירום תעלם כלא הייתה. ישנן ביקורות כי התמונות לא באמת נעלמות לחלוטין מהמכשיר המקבל או משרתי התוכנה, וניתנות לשחזור.

Omegle - אתר היכרויות בין זרים מהארץ ומחו"ל. התוכנה מחברת בכל פעם בין שני אנשים אקראיים (צ'טרולט) שיכולים להתכתב או לקיים וידאו צ'אט, זהות המשתמשים איננה ידועה. כיוון שזהות המשתמשים נשמרת אנונימית וכיוון שזה מחבר בין זרים בכל העולם, נשמעות ביקורת רבות על כך שזרים משתמשים בפלטפורמה בכדי לממש סטיות מיניות, למשל, פותחים את המצלמה וחושפים איברי מין. כמו כן, לא תמיד בני הנוער מודעים לכך שהזר בצד השני מצלם אותם.

צפייה באתרים פורנוגרפיים (Sexually explicit web sites)

נושא זה נידון בהרחבה במאמר אחר שמוצג בדו"ח זה. כיוון שמדובר בנושא מהותי להבנת החשיפה לתכנים מיניים ברשת, אתייחס אליו, אך בקצרה.

התפשטות השימוש ברשת האינטרנט הביאה לשוני משמעותי בצריכת הפורנוגרפיה. האינטרנט מספק כמות ומגוון עצומים של תכנים פורנוגרפיים אשר נגישים כמעט בכל זמן ובכל מקום, לעיתים קרובות ללא תשלום, תוך שמירה

אשר מתחילים להתכתב עם בני נוער ובהמשך משכנעים אותם לעשות דברים בעלי אופי מיני מול המצלמה, ואף מציעים להיפגש במרחב הממשי, לעיתים קרובות תוך שימוש בסחיטה ואיומים (תופעה של פדופיליה ברשת).

להלן שלוש דוגמאות של אפליקציות/רשתות המשמשות זירה 'נוחה' לפגיעות מיניות, בעודי כותבת מסמך זה אני בטוחה שכבר הומצאו מספר נוסף של אפליקציות יצירתיות יותר ונועזות יותר אשר מאפשרות זירות חדשות לפגיעה מינית.

Secret³ - אפליקציה אנונימית לשיתוף סודות. האפליקציה יכולה להתחבר לרשימת אנשי הקשר המופיעים בטלפון הסלולארי, וכך רבים מהסודות שהמשתמשים רואים נכתבו על-ידי 'חברים' שלהם, אולם אין ביכולתם לדעת על-ידי מי בדיוק. איך זה מתקשר לפגיעה? האנונימיות מאפשרת למשתמשים לחשוף סודות על אנשים אחרים (בין אם מדובר בסודות אמיתיים ובין אם מדובר בהשמצות). נערות ונערים משתפים שלא פעם קראו על חברים ועל חברות שלהם סטוסים החושפים מידע מיני וקריאות גנאי מיניות. הסטוס מופץ ברבים ואין דרך לעצור את התפשטותו. למשל נערה שמקבלת תיוג של 'שרמוטה' שמלווה אותה אחר כך זמן רב, ויכול להביא לפגיעות נוספות, גם במרחב הממשי.

3 על אף שאפליקציה זו נסגרה לפני מספר חודשים, החלטתי להביא אותה כדוגמה במאמר זה כיוון שהיא מייצגת בצורה מובהקת את התשתית שמספק המרחב הוירטואלי לאנונימיות ולפגיעות בחסות אנונימיות זו. כמו כן, אני רואה בה שלב חשוב בתהליך ה'אבולוציוני' של התפתחות הרשתות החברתיות וטשטוש גבולות המוסר בזירות אלו, כך שאני מאמינה שבמוקדם או במאוחר תומצא אפליקציה אחרת הנשענת על פורמט דומה ואף משוכלל מכך.

הדוק בין צריכת פורנוגרפיה מוגברת בקרב בני נוער לבין תפיסה מעוותת של יחסים מיניים וקבלה עקרונית של ניצול מיני של נשים (למשל מין סידרתי של מספר נערים עם נערה אחת נתפס כהתנהגות שאין בה פסול בקרב הצרכנים ה'כבדים')⁷.

משחקי מחשב סקסיסטים (Sexist Computer Games)

זירה נוספת שיכולה לעודד התנהגויות מיניות אלימות היא זירת משחקי מחשב המציגים דמויות נשיות כאובייקטים מיניים ואף מאפשרים ל'גיימרים' לבצע הטרדות מיניות, מעשים מגונים ואונס אלים. חלק ממשחקי המחשב הללו מציעים טכנולוגיות אנימציה חדשניות ביותר ומדמים את המציאות בצורה מוחשית מאוד, ה'גיימר' יכול לבחור איזו דמות לגלם, ביניהן גם אנס, ולחזות בדמות הווירטואלית שלו מבצעת אונס בצורה מוחשית עד מאוד. GTA ו-RapeLay הם שתי דוגמאות למשחקים כאלו, אך ישנם עוד משחקי מחשב רבים הנעים על הסקלה שבין החפצת נשים ועד אונס אלים.

מה אנחנו יכולים לעשות כהורים וכנשות חינוך?

מחקר ישראלי בדק מה ההורים יודעים על הגלישה של ילדיהם באינטרנט וכיצד הם מגיבים לה. ממצאי המחקר מעידים כי ישנו פער דיגיטלי בין-דורי בכל הנוגע למרחב הווירטואלי. הממצאים מעידים על כך שהורים רבים יודעים מעט מאוד על הפעילות של ילדיהם ברשת, וכן, קיימים פערים גדולים

על האנונימיות של הגולש⁴. התפוצה הרחבה של פורנוגרפיה באינטרנט, כמו גם החדירה שלה לתרבות הפופולרית העלו שאלות בנוגע להשפעתה על חייהם המיניים של מתבגרים. מחקרים מעידים כי החשיפה הראשונה לתכנים פורנוגרפיים (במכוון או במקרה) מתחילה, כיום, בגיל צעיר מאוד, עוד לפני שיש לנערים ניסיון מיני או יכולת מנטלית לפרש את התכנים אליהם הם נחשפים. נמצא כי נערים צופים בתכנים פורנוגרפיים בשיעור גבוה הרבה יותר מאשר נערות, וכי הפורנוגרפיה הפכה למקור עיקרי לחינוך מיני עבור שני המינים (בעיקר לנערים). בהמשך לכך, מצאו כי ככל שבני נוער צופים יותר בפורנוגרפיה, כך סביר יותר שהם יאמינו כי התוכן המוצג בפורנוגרפיה משקף פרקטיקות מיניות בעולם האמיתי⁵.

מחקרים שבחנו את הקשר בין חשיפה לפורנוגרפיה באינטרנט לבין תוקפנות מינית מצאו כי נערים שנחשפו לתוכן מיני מפורש בגיל ההתבגרות המוקדם היו בעלי סיכוי גבוה יותר לעסוק בהטרדה מינית בשלב מתקדם יותר של גיל התבגרות. בנוסף, נמצא שבני נוער שנחשפו במכוון לחומר מיני אלים היו בסיכוי גבוה פי שישה להיות אגרסיביים מבחינה מינית⁶. במחקר שנערך בישראל נמצא קשר

4 Döring, M. Nicola. (2009). "The Internet's impact on sexuality: A critical review of 15 years of research". Computers in Human Behavior, 25, pp. 1089–1101.

5 Sun, Chyng, Bridges, Ana, Johnason, Jennifer & Ezzel, Matt. (in press). "Pornography and the Male Sexual Script: An Analysis of Consumption and Sexual Relations". Archives of Sexual Behavior.

6 Owens, Eric. W, Behun, Richard J., Manning Jill C. & Reid, Rory C. (2012). "The Impact of Internet Pornography on Adolescents: A Review of the Research". Sexual Addiction & Compulsivity, 19, pp. 99–122.

7 מור, אביגיל. (2012). "על הקשר בין פורנוגרפיה, נורמות הגבריות ואלימות מינית". הד החינוך, פ"ו, עמ' 32–36.

הסכנות הקיימות ברשת, לחשוב יחד איתם על הדרכים בהן הם יכולים לשמור על פרטיותם ברשת, לדבר על המשמעות של העלאת תמונות לרשת, ולבחון עמם באילו אתרים ורשתות הם גולשים ולאילו סוגי אינטראקציות הם חשופים, לדבר איתם על המסרים המיניים להם הם חשופים ולנסות לתווך אותם, ואף לבקש לראות את הפרופילים שלהם ברשתות השונות, לבדוק עם מי הם מתכתבים, מה הם תוכני ההודעות ולשקול בחיוב גם התקנה של תוכנות לסינון תכנים לטלפון הנייד ולאיינטרנט הביתי. על השיח עם המתבגר להתנהל בצורה מכבדת ולא שיפוטית, חשוב שיהיה זה שיח שייצור אווירה של פתיחות ושל רצון מצד המתבגרים לשתף את המבוגר בחוויותיהם העכשוויות וכן לפנות אליו בעתיד, במידה שיחשפו לתכנים פוגעניים ברשת או יחוו פגיעה שכזו.

בין דיווחי ההורים לדיווחי ילדיהם באשר למימנויות ולאופי השימוש באיינטרנט, לסיכון הכרוך בו ולדרכי ההתמודדות עמו. בנוסף, נמצא שההורים אינם נתונים בפאניקה מוסרית בנוגע לסכנות הגלומות לילדיהם במדיום זה, כחלק מחוסר המודעות לתכנים המורכבים ולפגיעות אליהם ילדיהם חשופים⁸.

ממצאי מחקר זה מדגישים לטענתי את החשיבות הרבה בהכרה בכך, שלצד היתרונות הרבים שיש לאיינטרנט, המרחב הווירטואלי מספק גם אפשרויות רבות ומגוונות לפגיעות מיניות, הן על-ידי בני נוער אחרים, הן על-ידי מבוגרים והן על-ידי חשיפה לתכנים מיניים בוטים (במכוון או שלא במכוון). לכן עלינו כמבוגרים רובצת האחריות לתת לבני הנוער את הכלים המתאימים להתמודד עם התכנים ועם האינטראקציות בהם הם נתקלים במרחב זה. ישנה חשיבות לנהל שיח עם בני הנוער על

* חן קצביץ' פרסלר, מנחת חינוך במרכז סיוע 'תאיר', מחנכת למיניות בריאה ושוויונית. דוקטורנטית ללימודי מגדר, בהנחיית פרופ' אורלי בנימין וד"ר אביגיל מור, אוניברסיטת בר אילן.

8 למיש, דפנה, ריב"ק, רבקה ואלוני, רותם. (2009). "ילדים ישראלים גולשים באיינטרנט: מפאניקה מוסרית להורות אחראית". מגמות, מ"ו (כרך 2-1), עמ' 137-163.

חווה גונן | ללא כותרת | שמן, 2014. 100/70 ס"מ

קללת הברכה

מהפכת המידע והשינוי שזו חוללה בתופעת האלימות המינית בישראל

עו"ד ליאת קליין

"חינוך מיני". כחלק מדרך פעולתו, היה מחמיא להן על פתיחותן ואומר להן שהוא סומך עליהן שהשיחות שהוא מקיים עמן יוותרו בסוד. כמו כן, נהג המערער לשלוח לקטינות תמונות וסרטונים פורנוגרפיים, ועודד אותן לצפות בהם, כאשר לעתים כללו התמונות והסרטונים דמויות של קטינים.

לאחר שבית המשפט המחוזי גזר עליו עונש חמור של 14 שנות מאסר בפועל, שני מאסרים מותנים ותשלום פיצויים של 10,000 שקלים לכל אחת מקורבנותיו, ערער הנאשם לבית המשפט העליון וטען כי העונש שהוטל עליו מופלג בחומרתו, כיוון שלשיטתו מעשים שבוצעו באינטרנט חמורים פחות ממעשים הנעשים בפועל או "בעולם המציאות" לגרסתו, וכי הנזק שנגרם במקרים אלו הינו פחות. בית המשפט העליון לא קיבל את טענותיו העקרוניות וחזר וקבע כי עבירות מחשב אינן פחותות בחומרתן, ואף עשויות להיות מסוכנות יותר. למרות הרטוריקה היפה, בחר בית המשפט להקל בעונשו וקיצר שנתיים מתקופת מאסרו בפועל. מאסר של 12 שנים אינו עונש קל, ובכל זאת, בחישוב פשוט מדובר בעונש של קצת פחות מחמישה חודשי מאסר בגין כל אישום, ופחות מארבע וחצי חודשים על כל נפגעת (ומדובר רק באלו שזהותן ידועה).

מהפכת המידע הזניקה את האנושות כולה, אבל הכניסה פנימה איומים מוחשיים שמחריבים עולמות. על עבירות המין ברשת – מה הן ואיך נלחמים בתופעה.

אחד מפסקי הדין המשמעותיים שניתנו בתקופה האחרונה נוגע לאחת הפרשות היותר מכוערות שידע השיח המשפטי של עבירות המין במרחב הווירטואלי. ההכרעה בערעור, שניתנה במקביל לכתיבת שורות אלו, עסקה ברף הענישה שיש לקבוע לעבירות מין המבוצעות בזירה האינטרנטית. כתב האישום שהוגש במקרה זה הוא אחד המחרידים ביותר וכלל לא פחות מ-29 אישומים כנגד הנאשם בגין שורת עבירות שביצע בכ-33 נפגעות מזהות ועוד עשרות שזהותן לא ידועה. פסק הדין המזעזע גילה כיצד מי שהיה סמנכ"ל בחברת היי-טק נהג ליצור קשר עם קטינות, מרביתן בנות 10-14, דרך חדרי צ'אטים באינטרנט, בזהויות בדויות שיצר. לאחר שהקטינות הסכימו לאשרו לצרכי שיחה, בזהותו הבדויה, הוא היה נוהג להטריד אותן ולגרום לאותן קטינות לבצע בעצמן או באחרים מעשים מגונים, מעשי סדום ואינוס. הוא היה נוהג לעודד קטינות להתפשט מול המצלמה ולגעת בעצמן לפי הנחיותיו, תוך שהוא גורם להן לחשוב שהוא מעניק להן

של פגיעות מיניות – ניצול מיני, תקיפה והטרדה מינית – והכל באמצעות הרשת.

כשמדובר בעבירות המבוצעות דרך המחשב, כך יש לזכור, היכולת להתגונן, ליצור מרחב הרתעתי מסובך עוד יותר. הפגיעה יכולה להתבצע בתוך חדר שמור, לעתים בנוכחות הורה משיגה, שדי בכך שלא הבחין בנעשה על צג המחשב, כדי שתתאפשר פגיעה שתגרור עימה נזק גדול והרסני, ממש כבכל עבירת מין אחרת.

גם מבחינת היכולת לפגוע, אי אפשר להתעלם מהקלות הבלתי נסבלת בה מתבצעות עבירות מין דרך הרשת. עבירות מחשב אינן מצריכות מן הפוגע לצאת מהבית, אינן מחייבות את הפוגע להסתתר ולהתחבא, ובעיקר – הן אינן מצריכות את הפוגע לפגוע פנים בפנים את הנפגע, לראות מה הוא מעולל, ובכך הופכת את הפגיעה לפשוטה ולמסוכנת יותר. כיום, ובשונה מהעבר הלא רחוק, אדם יכול לפגוע מינית רק בהקשה על מקלדת וכמעט מבלי לסכן עצמו. זה מטריד כשלעצמו, ואולם זה מטריד עוד יותר מאחר והקלות הבלתי נסבלת הזו של הפגיעה מלווה פעמים רבות גם בחוסר אונים מוחלט של הרשויות.

מבחינת הטיפול המשפטי, נדמה שאנחנו רק בראשית הדרך. זאת, למרות שמספר המקרים של הפגיעות בזירה הווירטואלית רק הולך וגדל. ניתן לומר כי, כרגיל, המציאות המשפטית מפגרת במובנים מסוימים אחרי המהפכות הסוציולוגיות והתרבותיות, והמענים שהיא מייצרת, נכון לשלב זה, הם בבחינת מעט מדי ואולי – במקרים מסוימים – גם מאוחר מדי.

אם להתבונן על סוגיית עבירות המין במרחב הווירטואלי במבט על, הרי שניתן להבחין, למעשה, בין מספר סוגים של עבירות:

הסוג הראשון, נוגע להתרחבותן של עבירות מין "רגילות" – כשהכוונה היא לגידול בעבירות

קריאת פסק הדין והתעמקות ברטוריקה השיפוטית מעוררים דיון מרתק אודות השלכותיה של המהפכה הטכנולוגית על עבירות המין. ואכן, המהפכה הטכנולוגית, שהינה אחת מן המהפכות המשמעותיות ביותר בהיסטוריה האנושית ואשר הזניקה קדימה את פני החברה והכלכלה המודרנית, חוללה שינוי גם בשיח המשפטי של עבירות המין בישראל. הזירה הווירטואלית הפכה בשנים האחרונות לזירה מרכזית בה מתבצעות עבירות מין חמורות רבות, ובפרט תופעת הפדופיליה, המתקיימות בתוך המרחב הפרטי ובחדרי חדרים. לטובת הדיון, ברי כי השאלה שעלינו לעסוק בה איננה על טיבה של המהפכה הטכנולוגית, והאם האינטרנט טוב או רע: למהפכה האינטרנטית יתרונות מבורכים רבים, אך היא טומנת בחובה גם קללה מסוכנת. השאלה שצריכה להעסיק אותנו נוגעת לאופן בו השפיעה הרשת על עברייני המין העושים שימוש בכלים החדשים שהטכנולוגיה זימנה להם, ובעיקר – בשאלה האם אנחנו עושים די כדי למנוע את הפגיעה הבאה.

צריך לזכור כי תופעת האלימות המינית, ממש כמו עברייני המין עצמם, היו כאן מאז ומעולם. פגיעה מינית איננה תופעה חדשה. אלא, שבמובנים מסוימים, הודות למהפכה הטכנולוגית היא שינתה פניה. זאת אותה הגברת, רק בשינוי אדרת. והאדרת האינטרנטית – היא אדרת מסוכנת במיוחד. עבירות מין ברשת, ובמיוחד עבירות הפדופיליה, הן מסוכנות ואכזריות מהרבה מאוד סיבות. אחת הסיבות המשמעותיות קשורה ליכולת לפגוע במספר רב של קורבנות בלחיצת כפתור אחת. ואכן, בתקופה האחרונה אנו עדות למספר רב של פרשות בהן מעורבים עשרות קטינים נפגעים, כאשר מדובר בלא פחות ממגה פיגוע רב-נפגעים מבחינת תוצאות המקרים. מחקרים שונים מעריכים כי עשרות אלפי ילדים, נערות ונערים, נשים וגברים נפגעים מדי שנה ונופלים קורבן לסוגים שונים

לעצור את מבצעי העבירות, גם במקרים רבים אחרים הכוללים מעשי סחיטה באיומים, כאשר התוקף מרתיע ומאיים על הקורבן כי יפגע בבני משפחתו אם ייספר אודות הקשר וטבעו, ומעשים מגונים, כאשר ישנה כפייה של ביצוע מעשה מיני כלשהו, גם אם הדבר נעשה ממרחק רב. סוג כזה של עבירות הוא השכיח ביותר, ואני תקווה, כי עם העלאת המודעות בנושא זה, וככל שיוגשו יותר כתבי אישום, נראה גם שינוי משמעותי באכיפה וברף הענישה באופן שישקף את הצורך בהרתעה יעילה ובאכיפה אפקטיבית.

הסוג השלישי של העבירות נוגע לפרסום ולהחזקת חומרים בעלי תוכן פדופילי וכולל פרסום תועבה. סעיף 214 לחוק העונשין הפלילי, התשמ"ג-1973 קובע, בין היתר, איסור על פרסום והצגת חומרי תועבה שדינו – מאסר עד שלוש שנים. במקרה של פרסום תועבה הכוללים דמות של קטין (לרבות הדמיה או ציור של קטין) העונש חמור יותר ועומד על חמש שנים. מי שמייצר את התוכן הפדופילי ומשתמש בגופו של קטין לצורך עשיית פרסום תועבה דינו מאסר של שבע שנים. מטרת החיקוק מאגדת מספר רב של תכליות הנוגעות לצורך בהגנה מפני ניצול על גופם ופרטיותם של המנוצלים לצרכי הצילום, ובפרט כאשר מדובר בהגנה על קטינים. יוער, כי קיימת הגנה הקבועה בחוק במקום בו הפרסום או ההחזקה, נעשו למטרה כשרה ואינם אסורים על פי דין. הגנה זו חשובה אם חושבים על כל אותם תצלומים שנעשים בתום לב כחלק מרצון, למשל, לתעד קטינים כאשר הדבר כרוך לא פעם בעירום, למשל. אופן הפעלת הסעיף והשימוש בהגנה הקבועה בחוק מעלה לא פעם דילמות משפטיות שונות שחלקן גם זכו לדיון בפסיקה.

ואולם, אחד החידושים היותר מעניינים של החוק נוגע להוראות סעיף 214(ב3) הקובע איסור לא רק על עצם הפצת החומרים, ייצורם

מין המבוצעות ב"עולם המעשה" שהחלו דרך קשר שנוצר במדיה האינטרנטית. המדיה האינטרנטית מזמנת, כידוע, מפגשים בדרכים לא קונבנציונליות ואינה דורשת מאיתנו להכיר על בוריו את העומד מולנו. בשנים האחרונות אנו עדות למפגשים וירטואליים שהסתיימו במקרים של פגיעה מינית, לאחר שהתקיים מפגש אמיתי, ואנו רואות כיצד עברייני מין רבים מנצלים את הזירה האינטרנטית כדי להגיע לנשים או לנערות שיהיו טרף קל לניצול. למעשה, מדובר בעבירות מין לכל דבר ועניין, כאשר על פניו אין למקור המפגש כל תרומה מעשית לשאלת ביצוע עבירות המין. ואולם, על רקע היקפה הגדל והולך של התופעה, עולה השאלה האם יש מקום לייצר מודל של ענישה גם על עצם יצירת המפגש שנועד לקיומה של פגיעה ובמיוחד באותם מקרים בהם נוצר קשר עם קטין, תוך העברת חומר פדופילי במטרה להיפגש עימו, דבר שלא מוסדר עד הסוף, נכון להיום.

הסוג השני, אליו משתייכים, בין היתר, המעשים בהם הורשע סמנכ"ל ההיי-טק שתיאור המקרה שלו הובא בפתח הדברים, מתייחס לביצוען של עבירות מין שנעשות דרך המחשב. הכוונה היא למעשים מגונים, בין היתר, ולאותם מעשים שגרמו לנפגע לבצע עבירות מין בעצמו או באחרים. גם המעשים הנמנים על הסוג הזה הינן עבירות מין "פליליות רגילות" במובן זה שהמחשב מהווה רק צינור או אמצעי לביצוע המעשים המהווים, שלעצמם, עבירות מין. עם זאת, ניתן לדבר על מורכבות מיוחדת בעבירות האלו, ועל הצורך, להחמיר בענישה בסוג כזה של עבירות זאת לאור אותם מאפיינים מיוחדים הנוגעים אליהן. יש להעיר, לעניין זה, כי עד שתוקן החוק למניעת הטרדה מינית התשנ"ח-1998, כל עוד לא התבצע מפגש או נעשו מעשים באופן פיזי, לא יכלה המשטרה לעצור את הפדופיל. כיום, ובזכות התיקון ניתן

התכנים הפדופיליים עצמם. ההחזקה והצפייה נעשית אמנם בד' אמותיו של המחזיק בתכנים, אלא שלא ניתן לבודד את המחזיקים ולנתקם משרשרת המפיצים והיוצרים של אותם תכנים פדופיליים. פסיקה חשובה זו מעבירה מסר אמיץ במיוחד לפיו ההגנה מפני הניצול הכרוך בהפקת חומר התועבה גובר גם על ערכים מוגנים אחרים. פסיקה זו מוכיחה כי המשפט מהווה נדבך חשוב לא רק במישור האכיפתי, אלא בהיותו קובע אמות מידה מוסריות הנוגעות גם למניעת פדופיליה ותופעת עבירות המין בכללותה.

הסוג הרביעי, מתייחס ל"חוק הסרטונים", ולאיסור על הפצת תצלומים בעלי אופי מיני, וזאת במסגרת תיקון לחוק למניעת הטרדה מינית שנקבע אך באחרונה. התיקון קובע כי כל פרסום תצלום, סרט או הקלטה של אדם המתמקד במיניותו בנסיבות שבהן הפרסום עלול להשפיל את האדם או לבזותו ולא ניתנה הסכמה לפרסום - מהווה הטרדה מינית. יש לציין כי איסור זה במהותו כבר היה קיים, וזאת במסגרת הגנת הפרטיות, ואולם החידוש המשמעותי נוגע לסיווגם של המעשים כהטרדה מינית וכאלימות מינית לכל דבר ועניין. מטרתו של התיקון, אשר לקידומו היינו שותפות, הינה כפולה: ראשית, התיקון נועד להתמודד עם תופעה של תיעוד אקטים מיניים והפצתם ברשת ללא הסכמת המצולמות. מקרים אלו לצערנו, נפוצים ומדובר בתופעה של ממש. הנזקים של הפצת תמונות וחלקים אינטימיים ברשתות היא הרסנית ואנו רואות יותר ויותר כיצד חייהן של נשים רבות נהרסים במחי יד ובלחיצת כפתור, שעה שתמונותיהן האינטימיות ביותר מופצות ברבים וחוויותיהן האינטימיות ביותר מופקעות והופכות מושא ללעג, או במקרים חמורים יותר אף מופצות כסרטי פורנו ומין הזמינים לכל דורש. סרטונים אלו קשים להסרה ואישה יכולה למצוא עצמה

או הפצתם, אלא מטיל איסור פלילי על עצם החזקת חומרי התועבה ובכך מטיל אחריות גם על הצרכנים של אותם תכנים ועונש המאסר המקסימאלי הקבוע בחוק עומד על שנת מאסר אחת. עבירה זו חריגה יחסית בנוף הפלילי ובתחילה היו לא מעט קולות שהתנגדו לאיסור. התפיסה של המתנגדים לתיקון הייתה כי אין להתערב במה שמחזיק אדם בביתו וכי אין לו למשפט הפלילי להתערב במעשיו של אדם הנוגעים, לכאורה, אך לו ועל פניו לא פוגעים באדם או בערך חברתי מוגן אחר. שאלה ציבורית זו גם עמדה לדיון במסגרת ההליך בע"פ 5174-06 מדינת ישראל נ' מיל ולדימיר (טרם פורסם, מיום 27.12.06) בו נדונה סוגיית חוקיותו של התיקון במסגרת השאלה האם הפעלת האיסור הפלילי פוגע בזכויות הנאשם לפרטיות המעוגנות בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו. הנאשם בהליך, שהורשע בסופו של יום באחזקת עשרות סרטונים ותמונות על מחשבו האישי, המתעדים מעשי תועבה מיניים של קטינים, טען כי משמעות השימוש בהוראות החוק והחדירה לחומרי הפרטיים, פוגע בפרטיות ובצנעת החיים שלו שכן מדובר בפרסומים המוחזקים עליו ידו בביתו ושנועדו לשימושו האישי, הפרטי והאינטימי. הנאשם טען כי במקרים אלו על בית המשפט להפעיל פיקוח הדוק ומחמיר, כיוון שמדובר בפגיעה קשה בערכי יסוד מוגנים מעין אלו. בית המשפט לא קיבל את עמדתו וקבע באופן ברור כי האיסור הנוגע להחזקת פרסומי תועבה ובהם דמויות של קטינים, על-ידי צרכנים יש בו כדי לשרת תכלית ראויה של הגנה על קטינים המנוצלים על-ידי אחרים לתעשיית זנות ותועבה. זכותו המוגנת של הנאשם מפני פגיעת הרשות בחירותו, נכון שתיסוג משמדובר בתופעה כה חמורה הפוגעת בקטינים. בית-המשפט קבע כי האיסור המוטל על צרכני חומרים פדופילים הוא חלק בלתי נפרד במניעת יצירת והפצת

בחומרתה. נהפוך הוא, לעתים היא אף מייצרת נזקים נפשיים ארוכי טווח ובמיוחד כאשר הנעשה בה נותר חשוף משך שנים ארוכות.

למרות ההתקדמות שחלה בחקיקה ובפסיקה ניתן לומר כי הטיפול המשפטי עדיין בראשיתו, למרות שמספר המקרים רק הולך וגדל, וזאת לאור הקושי לתרגם, הלכה למעשה, את היקפיה של התופעה לאכיפה אפקטיבית ויעילה.

הדרך לשינוי בהקשר זה עוד ארוכה. עלינו להרחיב את החקיקה המגבילה תכנים פוגעניים, להרחיב את האפשרויות למנוע גישה לתכנים מסוימים, להרחיב את התקנים המוקצים לטיפול בתופעה במשטרה ובפרקליטות, להעמיק את הענישה ואת הסנקציות המוטלות על הפוגעים ובעיקר – לפעול ליצירת מודעות באמצעות רטוריקה משפטית אפקטיבית בשילוב פעילות ציבורית נרחבת.

בספר דברים, החותם את חמשת חומשי התורה, מוסר משה לעם ישראל את עיקרי משנתו. בדבריו האחרונים מוסר משה לעם "העדתי בכם היום, את-השמים ואת-הארץ--החיים והמות נתתי לפניך, הברכה והקללה; ובחרת, בחיים--למען תחיה, אתה וזרעך" (דברים ל', פסוק יט') המהפכה הטכנולוגית הביאה איתה ברכה רבה, אך קללותיה מסוכנות במיוחד. עלינו לקוות שאם נעשה את כל השינויים הנדרשים, קרב הבלימה אותו אנו מנהלים נגד הקידמה, על יתרונותיה וחסרונותיה, יספיק לנצח את סכנות הטכנולוגיה, ונבחר כולנו בחיים.

חשופה שנים רבות אחרי שצולמה. על רקע זה ניתן להבין את חשיבותו של התיקון, שקבע כי יש להתייחס למעשים אלו כהטרדה מינית והיטיב להמחיש כי עבירות אלו במהותן, כמו גם בתוצאות שהן מולידות, הינן ככל עבירת מין אחרת וכי כך יש לראות את הפגיעה במי שתמונות מוצנעות שלהן הופצו, גבולותיהן נפרצו, האוטונומיה שלהן על גופן הופקרה וזאת ללא הסכמתן. ואכן, מאז תוקן החוק אנו עדות לשינוי המודעות לתופעה וניתן לדבר על עלייה ממשמעותית בכמות התלונות המוגשות במקרים אלו. עיגון העבירה בחוק למניעת הטרדה מינית, משמעותה גם הענקת אותם כלים ייחודיים הנוגעים בין היתר למסלולי הטיפול המשפטי השונים הקבועים בחוק. התכלית השנייה של התיקון נועדה להקנות למתלוננות על עבירות אלו את הזכויות המשפטיות הניתנות ליתר נפגעי עבירות מין בהליך הפלילי, דוגמת הזכות להיחקר על-ידי בן מינו של הנפגע. "חוק הסרטונים" כפי שהוא מכונה, הנכחי באופן מיוחד את הקשר בין הפגיעה המינית לבין הפגיעה בפרטיות והתיקון החשוב לחוק עזר גם בהטמעת ההבנה כי פגיעה המתרחשת מול קהל צופים גדול, כמו זה המתאפשר ברשתות החברתיות, רק מחריפה את עוצמת הפגיעה והופכת אותה למסוכנת באופן מיוחד.

אם לסכם עד כה, הרי שהמדיה האינטרנטית והזירה הווירטואלית ייצרו בשנים האחרונות סוגים חדשים של פגיעה מינית וחידדו את הקלות בה ניתן לבצע עבירות מין, גם כאלו שאינן מבוצעות באמצעות המחשב. הסכנות שהזירה מעוררת מפחידות במיוחד. זוהי לא רק פאניקה מוסרית מהתמודדות עם טכנולוגיה חדישה, אלא מדובר בפחדים מוחשיים וסכנות המאיימות באופן מיידי וממשי. הפגיעה שנעשית בזירה הווירטואלית אינה פחותה

* עו"ד ליאת קליין משמשת בתפקיד היועצת המשפטית של איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית.

טלי נאמן סבו | ללא כותרת | ציור דיגיטלי

השפעת הפורנוגרפיה על בני ובנות נוער והקשר לאלימות מינית

שרון אורשלימי

ברחבי הארץ, ועל הקשר בין הסוגיות הללו לאלו של אלימות מינית, חינוך למיניות בריאה ומניעת התנהגויות פוגעניות בקרב בני נוער וצעירים.

הפניות השכיחות ביותר למרכזי הייעוץ ב"דלת פתוחה" נוגעות לציפיות ולאכזבות בכל הקשור למנעד העדין של הגדרת ותפיסת המיניות העצמית, של אינטימיות ושל יחסי מין. כולנו יודעות שתוכן פורנוגרפי מעוות את תפיסת המציאות באשר לאופן בו אנחנו צריכות להראות וכיצד נראים יחסי מין. בני נוער ובנות נוער (הצופות גם הן בתוכן פורנוגרפי, כמו גם נשים) שוגים בחושבם כי פורנוגרפיה היא סרט דוקומנטרי והם אינם מודעים לכך שמשתתפי ומשתתפות הסרטים הפורנוגרפים הם שחקנים ושחקניות, שמה שמוצג בסרטים אינו אמיתי, ושבסרטים מוטמעים שלל פעלולים, עריכות ועיוותים מניפולטיביים שמטרתם לגרות את הצופה והם אינם נאמנים כלל למציאות. העיוות של הפורנו קיים במספר מישורים: האקטים המיניים עצמם, הגוף המוצג על המסך, היעדר תקשורת בין המשתתפים, היעדר אינטימיות ורוך, הצגת השפלה ואלימות בעיקר נגד נשים והנכחת המין ללא היחסים.

בעיה נוספת שמקורה בתוכן פורנוגרפי מיינסטרימי היא שנערים למדים להתגרות

בשנים האחרונות, גובר השיח של אנשי ונשות חינוך ושל מטפלים ומטפלות, אודות השפעת הפורנוגרפיה על בני ובנות הנוער. רשת מרכזי הייעוץ של "דלת פתוחה" מעניקים מענה מקצועי בנושא זה על היבטיו והשלכותיו השונים ומייעצים, לא רק לבני נוער, אלא גם להורים, במקביל לשיח דינמי עם אנשי המקצוע.

השאלות עמן אנו מתמודדים ואותן אנו שואלים ונשאלים, לא אחת, על-ידי הורים ועל-ידי אנשי מקצוע עוסקות בהשפעת הפורנוגרפיה על הנוער בימינו: במידת ההתערבות הרצויה של ההורים בנושא, האם נכון לחסום טכנולוגית את גישת בני הנוער לתוכן פורנוגרפי או שמא עדיף שהמבוגרים יתווכו להם את הדימויים שמשתקפים בו; בתפקידן של מערכות החינוך, הפורמלית והבלתי פורמלית, בהקשר של פיתוח חשיבה ביקורתית בעת צפייה בתוכן פורנוגרפי ובשאלה האם יכל להיות היבט חינוכי לפורנוגרפיה: האם תכנים פורנוגרפיים החליפו את החינוך המיני והאם המרחב כלו הפך לפורנוגרפי וההפרדה בין תוכן פורנוגרפי לבין פרסומות ותוכניות ריאליטי הינה מלאכותית ושרירותית בלבד.

במאמר זה לא נתיימר לענות על כל השאלות הללו אלא לפרוש את מה שאנחנו, ב"דלת פתוחה", רואות בכל יום במרכזי הייעוץ שלנו

בקרב נערים ונערות? כשמנסים לחקות את מה שרואים בפורנו, עלולה להתקיים פגיעה מינית. נערים עלולים למצוא את עצמם פוגעים, ללא כל הבנה וידיעה שפגעו. נערות עלולות למצוא את עצמן נפגעות מבלי שציפו לכך ואולי אפילו תאלצנה להתמודד עם רגשות אשמה לאחר מכן, כי הן חשבו שזה מה שהן רוצות.

כשאין תקשורת, שיחה על מגע נעים ומגע לא נעים, תחושת נוחות, אמון וכבוד בין בני הזוג, שמאפשרת הצבת גבולות ובירור תמידי לפני כל צעד מיני שנעשה, תתקיים פגיעה ותתרחש אכזבה. ההתמודדות עם הסוגיות האלו, הביאה את רשת "דלת פתוחה" לפתח אפליקציה חינוכית בשם "דלת פתוחה" בשיתוף אוניברסיטת בן-גוריון¹ שמאפשרת בירור עמדותיהם האישיות של המשתמשים ובחינת הבנתם ומוכנותם לקיום מערכת יחסים, עמדתם ובשלותם לקיום יחסי מין ונושאים נוספים המעסיקים את אוכלוסיית היעד ומהווים פועל יוצא של החשיפה למסרים מיניים ופורנוגרפיים באינטרנט וברשתות החברתיות בעולם הווירטואלי.

אין ספק שהאחריות מוטלת עלינו: מורים, יועצים, עובדים סוציאליים, רופאים, מחנכים למיניות בריאה, עובדי מרכזי הסיוע ורשת מרכזי הייעוץ של "דלת פתוחה", לתווך ולהנגיש כלים לבני הנוער ולצעירים כדי שיוכלו להבין טוב יותר את עולם הדימויים המיני הרווח כיום ויוכלו למצוא את עצמם במרחב של מיניות בריאה, מעצימה, מכבדת ומענגת שמובילה לחוויות חיוביות ומשמעותיות כחלק מההתפתחות האישית של כל פרט.

* שרון אורשלימי רכזת "דלת פתוחה" תל אביב ו"דלת פתוחה" וירטואלית, האגודה הישראלית לתכנון המשפחה.

1 את האפליקציה, שפותחה בשיתוף עם המחלקה להנדסה תעשייה וניהול באוניברסיטת בן-גוריון ניתן להוריד למכשירי אנדרואיד, מגוגל סטור.

מהשפלה, וככל שהם צופים יותר בתכנים המציגים השפלה, הם זקוקים להעלות את סף הריגוש כדי להתגרות. כאשר סף הריגוש עולה, עולה גם סף ההשפלה כלפי נשים. צפייה ממושכת בפורנוגרפיה משפיעה גם על התפקוד המיני של בני הנוער: ההתניה לחוות אורגזמה רק בזמן צפייה בתוכן פורנוגרפי בשילוב מגע חזק ואגרסיבי באיבר המין, עלול להשפיע על היכולת לייצר ולשמר זקפה עם פרטנר או עם פרטנרית וכן על היכולת לחוות אורגזמה במסגרת יחסי מין הדדיים.

בהמשך, יתכן ויתקיים ניסיון לשכפל את מה שראו בסרטים פורנוגרפיים בעולם האמיתי והם ירצו לייצר את סוג המגע ואת סוג הגירוי כדי לחוות עונג מיני. השכפול עלול לדרוש השפלה של בן הזוג או בת הזוג שלהם משום שזו הדרך בה למדו להתגרות: נער המאונן מול פורנו מגיל 10-12, יגיע לגיל 16 וכאשר יראה ויגע לראשונה בגוף אמיתי, לא יתגרה מההגוף הרגיל, מהנשיקה ומהליטוף משום שהמוח שלו ואיבר המין שלו למדו להתגרות רק מהשפלה, ממין אגרסיבי וממגע חזק ומהיר שאינו מתאים לגוף של נערה צעירה, וגם לא לרוב הנשים.

ומה באשר לנערות? הנערות למדות מפורנוגרפיה מיינסטרים להתגרות מהיותן מושפלות ומהפיכתן לאובייקט מיני בעיני הגבר. כשזה המודל מולו נערה מאוננת ומתגרה, המוח והגוף שלה לומדים להתעורר מינית מסיטואציות דומות ובשכפול לעולם האמיתי נוצר מצב של סיכון לפגיעה. הנערה שלמדה ליהנות מהשפלה תרצה לשכפל את זה לעולם האמיתי אבל הגוף שלה לא בהכרח ידע להתמודד עם הסיטואציה ולעבד אותה להנאה. בני נוער ובנות נוער עדיין לא יודעים "לדבר מיניות" וליצר תקשורת מינית – זה התפקיד שלנו ללמד אותם את זה.

ואיך כל זה קשור לאלומות מיניות? לחינוך למיניות בריאה ומניעת התנהגות פוגענית

עדה רפאלי | "שתי ילדות וצל" | טכניקה מעורבת, 2013. 190/156 ס"מ

אחרי ככלות הקול והתמונה

פעולות משרד החינוך לקידום גלישה חוגנת ו בטוחה של ילדים ובני נוער ברשת ולהתערבות חוקדמת ואפקטיבית במצבים של חשד לפגיעה ברשת

עינב לוק והילה סגל

מתמקד בגלישה נבונה ואחראית ברשת כשגרה, לרבות ניצול הפוטנציאל האדיר שהרשת מציעה במגוון רחב של היבטים, ובמקביל לכך, הקניית נורמות התנהגות ראויות, מניעת פגיעה באמצעות הרשת והימנעות מהתנהגויות מסכנות. פעולות חינוכיות העוסקות בתכנים אלה, מועברות על-ידי הצוותים החינוכיים ועל-ידי נציגי תלמידים המשתתפים בתכנית "עמיתים לגלישה בטוחה". אנו מאמינות כי לנוער יכולת השפעה משמעותית על חבריהם ועל ילדים צעירים יותר. פעולות אלה מדגישות את תפקידה של הקבוצה, של העומדים מן הצד ואת הצורך לעודד את הנוער לקחת אחריות חברתית ולמנוע מצבים של פגיעה.

כחלק מן הפעולות שנעשו לאורך השנה כולה ובשבוע הלאומי לגלישה בטוחה בפרט, נערכו הרצאות מקוונות לתלמידים ולהורים. השימוש בטכנולוגיה נמצא ככלי יעיל להגברת המודעות, להעברת מסרים ולהנחיית הורים כיצד להתנהל עם ילדיהם בנוגע לחשיפה מרובה לרשת ולמניעת פגיעה. במהלך הקיץ יתקיימו צ'טים עם הורים, באתר המשרד, שיאפשרו להם לשאול שאלות ולהתייעץ עם פסיכולוגים חינוכיים בנוגע לניצול שעות הפנאי בקיץ, שימוש במסכים והתמודדות עם מצבים של פגיעה.

איך מסייעים לילדים ולבני נוער להתפתח בצורה מיטבית ומוגנת? איך מחנכים אותם להתנהל במרחב הווירטואלי? מה עושים במקרים של פגיעה מינית ברשת? ומה מקומם של המבוגרים המשמעותיים להם בכל זה?

שאלות גדולות וכבדות משקל מונחות בעידן הנוכחי לפתחם של מבוגרים משמעותיים, הורים ומחנכים, בחינוכם של ילדים ושל בני נוער, בוודאי בסוגיות רגישות ומורכבות בהן עוסק גיליון זה של איגוד מרכזי הסיוע.

ילדים ובני נוער במאה העשרים ואחת, נולדים ומתעצבים בתוך מציאות פיזית ווירטואלית גם יחד. הרשת הפכה להיות חלק בלתי נפרד מחיינו וככזו, היא מזמנת לכולנו מרחב לפעולה. ממש כפי שהרחוב הפיזי מגלם בחובו הזדמנויות חיוביות לצד מצבי סיכון, כך גם הזירה הווירטואלית. לצד אפשרויות זמינות ופשוטות של גישה למידע, אפשרות לביטוי עצמי, יצירת קשרים חברתיים ומעגלים של תמיכה רגשית ופיתוח זהות אישית, ילדים ובני נוער נתקלים בחשיפה לתכנים שאינם תואמי גיל ולפורנוגרפיה ולעתים לאלימות ולפגיעה מינית של ממש. מתוך כך, הקו המנחה את משרד החינוך בעיסוק החינוכי בנושא זה עם תלמידים,

מוסדות חינוך עם אירועי אלימות וסיכון². על אף שמדיניות משרד החינוך בכל הקשור להתנהלות ולפגיעה ברשת, הייתה קיימת גם בעבר, חוזר המנכ"לית החדש, מקדיש לראשונה פרק שלם בנושא תחת הכותרת: "שימוש בטכנולוגיה בפעילויות פנים וחץ בית ספריות והיבטים של פגיעה מקוונת" וכולל הנחיות הן להתנהלות שבשגרה, והן להתנהלות הנדרשת במצבים של חשד לפגיעה. בהתאם להנחיות שבשגרה, על בתי הספר לפעול להגדרת מדיניות משותפת עם ועדי ההורים במוסד החינוכי, להגדיר בתקנון הבית ספרי את ההתנהגות המקובלת בשימוש בטכנולוגיה, ולקיים פעילות חינוכית מתמשכת שמטרתה גלישה בטוחה, מניעת התנהגויות סיכון ופגיעה בעצמי או באחר ועידוד הילדים ובני הנוער לפנות לעזרה.

בעידן הנוכחי בו לכל ילד וילדה, ישנה מצלמה בכף ידם, והצילום העצמי זה של האחר, הנם חלק בלתי נפרד מתרבות מערבית בכלל ותרבות בני נוער בפרט, נחשפנו כולנו למקרים של הפצת תמונות עירום או תמונות של מגע מיני. הפצת תמונות של ילדים ובני נוער, הינה בעלת תהודה רחבה והיא מהווה פגיעה קשה ועוצמתית בקטינים המעורבים ולעתים גם באלה הנחשפים לתמונות. בשנים האחרונות הפכו מקרים אלה לתופעה חברתית של ממש וזו חייבה את גיבושה של תפיסה חינוכית.

חוזר המנכ"לית שפורסם באפריל מנחה את בתי הספר לפעולה במצבים של פגיעה ברשת ומגדיר **שלוש רמות של חומרה**:

הרמה הראשונה מתמקדת בפגיעה מילולית חד פעמית ברשת, כדוגמה מובאת הפצת שמועה.

שלל פעילויות חינוכיות שמטרתן עבודה משמעותית ומתמשכת עם צוותים חינוכיים ועם תלמידים מתקיימות במערכת החינוך בנושא. תקצר היריעה מלתאר ונזמין את הקוראות ואת הקוראים להתרשם מהן בענף החינוכי¹.

במאמר הנוכחי, בחרנו לשים דגש על מהלכים חדשים ומהותיים של מדיניות, אותם יזם משרד החינוך, העוסקים בהרגלי גלישה בטוחה והימנעות מהתנהגות מסכנת ומסוכנת.

על מנת לגבש תפיסה חינוכית משותפת, תוך משרדית ובין משרדית, חברו יחידות שונות במשרד החינוך: אגף טכנולוגיות מידע, אגף שפ"י, מנהל חברה ונוער, היחידה לזכויות התלמיד, אגפי הגיל, המזכירות הפדגוגית ועוד לצד משרדים ממשלתיים נוספים בהם המשטרה, משרד המשפטים הסנגוריה הציבורית לנוער, המשרד לביטחון פנים, ארגון ההורים הארצי, עמותות וחברות מסחריות. כיום פועלות בהובלה של שפ"י ושל אגף טכנולוגיות מידע במשרד החינוך, שתי ועדות היגוי שמטרתן להתוות את המדיניות. יישום התוכניות בבתי הספר נעשה באמצעות צוות "חיים ברשת" המונחה לפעול בכל בית ספר על-פי תכנית סדורה שנבנתה על-ידי יחידות המשרד, הכוללת שעורי חינוך וחברה, פעילות בשבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת, היערכות לקראת יציאת התלמידים לחופשת הקיץ ועוד.

לצד פעולות הוועדות, וכמהלך מרכזי נוסף המוציא את המדיניות המתוארת מן הכוח אל הפועל, פורסם באפריל האחרון חוזר המנכ"לית: "אקלים חינוכי מיטבי והתמודדות

² <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/2/2-1/HoraotKeva/K-2015-8-2-2-1-15.htm>
קישור לחוזר המנכ"לית "אקלים חינוכי מיטבי והתמודדות מוסדות חינוך עם אירועי אלימות וסיכון".

¹ http://sites.education.gov.il/cloud/home/glisha_betuha/Pages/lobi_glisha_betuha.aspx
קישור לענף החינוכי המרכז את העשייה החינוכית בנושא "גלישה בטוחה ברשת".

בתי הספר נדרשים לתת למצבים מסוג זה מענה חינוכי מפורט, לבנות תכנית אישית לתלמידים המעורבים ולשקול היבטים משמעותיים.

הרמה השנייה עוסקת במצבים של פגיעה באמצעים דיגיטליים כמו: חרם מתמשך, הפצת תכנים מביכים ופגיעה על רקע מיני. בכל הנוגע למצבים אלה, מחויבים מנהלות ומנהלי בתי הספר, בנוסף למתואר ברמה הראשונה, להיוועץ עם מפקח המחוז בנוגע למקרה לרבות היועצות נדרשת בדבר הגשת תלונה במשטרה.

הרמה השלישית והחמורה ביותר הוגדרה לגבי מקרים של פרסום תמונה, סרט או הקלטה של תלמידה או של תלמיד, שיש בהם עירום ו/או יחסי מין. על אף שבנוגע למקרים מעין אלה, לא הגדיר החוק "חובת דיווח", הוחלט במשרד כי בתי הספר יחויבו להגיש תלונה במשטרה, או במקרים מסוימים לפנות לעובד סוציאלי לחוק נוער, זאת בנוסף להתערבות החינוכית והטיפולית הנדרשת לגבי כל אחד מהתלמידים המעורבים.

פרסום חוזר המנכ"לית, מלווה במהלך הטמעה מקיף ובמרכזו תיאור מקרה של פגיעה מינית ברשת. הטמעת החוזר נעשית מאז פרסומו ומוגדרת כיעד מרכזי של המשרד ושל ועדות ההיגוי לשנת הלימודים תשע"ו. ההטמעה מיועדת למפקחים מאגפים שונים במטה המשרד, לפיקוח במחוזות, למנהלות ולמנהלי בתי הספר, לאנשי שפ"י ולצוותים חינוכיים בבתי הספר ובגנים.

הטמעת החוזר מדגישה, לצד הפעולות הנדרשות על פי חוק ועל פי נוהל, את תפקידו של המבוגר המשמעותי בבית הספר: של הצוותים החינוכיים. למורות ולמורים תפקיד מרכזי בעשייה החינוכית שמקדמת יחסי קרבה ואכפתיות בינם לבין התלמידים, שמכוונת ליחסי חברות בריאים, אמפתיה לזולת, הדדיות ומניעת ניצול בקשר, הן בעולם הפיזי והן בזה הווירטואלי. לצד כל זאת, מן הצוותים החינוכיים נדרש גם שיח מותאם התפתחותית ומוגן עם ילדים ובני נוער על מיניות בריאה, על חשיפה לפורנוגרפיה ועל הטרדה ופגיעה מינית.

העולם הפוסט מודרני מייצר אתגרים חברתיים שיש להם משמעויות נרחבות להתפתחותם של ילדים ושל בני נוער. לצוותים החינוכיים ולהורים אחריות משותפת להגברת המודעות, לקיום שיח רלוונטי מותאם גיל ולסימון מקורות העזרה והסיוע. כל אלה יקנו הרגלי גלישה נבונה ויסייעו בצמצום ובהתמודדות עם מצבים של אלימות, של ניצול ושל פגיעה. אנו מאמינות כי יש חשיבות עליונה לגיוס הנוער עצמו וכי יש להם תפקיד מרכזי ומשמעותי בגיבוש מנהיגות חברתית חיובית, בלקיחת אחריות חברתית, ובצמצום ומניעה של פגיעה ברשת.

* עינב לוק מנהלת אגף תכניות סיוע ומניעה.

הילה סגל מנהלת היחידה לאקלים מיטבי וצמצום אלימות שפ"י המנהל הפדגוגי משרד החינוך.

יפעת אלוק | Forbidden game | דיו על נייר, 2014. 30/40 ס"מ

סיפור הפגיעה שלי

מאת עדי

את המצב ברוב המקרים הסביבה רק מזיקה להם וגורמת לפגיעות נוספות.

לשמחתי, לי היו מעגלי תמיכה - ההורים והחברים הקרובים שהצליחו להבין את הרגשות והמצב שלי בלי לשפוט אותי על סמך שמועות.

הסיפור הפגיעה שלי שלי נחשף רק בזכות חברות וחברים קרובים שלי שראו שאני מתנהגת מוזר ולא שמחה ואנרגטית כמו תמיד ושייתפו את הצוות החינוכי בבית הספר במה שעובר עלי. אני בטוחה שלולא הם סיפור הפגיעה שלי לא היה מתגלה והייתי ממשיכה לסבול ולנסות להתמודד לבדי.

אני חושבת שעבור נער או נערה שעברו פגיעה מינית, חשוב והכרחי שההורים והחברים שלהם יכילו אותם עם כל הקושי שבכך, והייתי מציעה להם לנסות לדמיין את עצמם במצב דומה ומשם לפעול ברגישות ובנכונות על מנת לעזור לנפגע להתמודד עם מצב נפשי קשה מאוד.

אני עדי, בת 14, לומדת בכיתה ח' באזור הדרום. במהלך השנתיים האחרונות עברתי מספר פגיעות מיניות ברשת חברתית. לדעתי, פגיעות מיניות ברשת החברתית הן דבר חמור ביותר שמשאיר צלקת רגשית ומשפיע על החיים לטווח ארוך, לבני הנוער אין, לדעתי, ידע על כלים ועל דרכים להתמודד עם הטרדות ופגיעות מיניות, המון נפגעים ונפגעות מעדיפים שלא לשתף במה שעובר עליהם ומגיעים למצב של פגיעה נפשית גדולה מאוד וגם אלו שכן משתפים לא תמיד מקבלים את העזרה אותה היו רוצים. לדעתי, נערים ונערות שמצליחים לשתף ולספר על מה שקרה להם, צריכים לקבל ממרכזי הסיוע שמיועדים לכך עזרה וכלים להתמודדות עם המצב וללוות אותם במשך כל התהליך. בדרך כלל, נער או נערה שעוברים פגיעה מינית לא מתקבלים על-ידי הסביבה והאנשים סביבם לא מצליחים להבין את מקומם ואת המצב הנפשי שבו הם נמצאים, ובמקום לעזור ולנסות לשפר

אני פונה לכל הנערים והנערות שמפיצים או מאיימים על ילדים כדי לקבל תמונות עירום, זה לא עושה אתכם לאנשים טובים יותר אני הייתי מתביישת לצאת מהבית אם הייתי מפיצה תמונה של מישו, בין אם אני מכירה אותו ובין אם לא. אותם אנשים שמפיצים חושבים רק על עצמם ועל מה שנכון להם באותו רגע, אבל הם צריכים לחשוב צעד אחד קדימה ולהבין שמה שהם מחליטים לעשות עלול להרוס את החיים שלהם ושל הנפגעים.

מה שעזר לי לשבור את קשר השתיקה ולספר את הסיפור שלי הוא לשמוע על נערות שחוו סיפורים דומים של פגיעה ברשת, וראיתי שהן הולכות עם הסיפור שלהן בגאווה ולא מסתירות אותו כי לא הנפגעת צריכה להתבייש במה שקרה לה, הפוגע הוא שצריך להתבייש.

חשוב מאוד שנער או נערה שחוו פגיעה מינית ידעו שהם חייבים לשתף ולספר על מה שקרה להם, להורים או לאנשי המקצוע במרכזי הסיוע שאליהם ניתן לפנות 24 שעות ביממה במספר 1202, כדי ש יוכלו לעזור להם ולטפל בהם כמה שיותר מהר.

לצערי בזמן שזה קרה לי לא הייתה לי מודעות למרכזי התמיכה שקיימים, ולהורים שלי לא יכולתי לספר כך שגם אחרי שעבר הרבה זמן ואזרתי אומץ והוצאתי את כל הסיפור, לאור חוק ההתיישנות, לא יכולתי להגיש תלונה על הפגיעה.

בני הנוער כנראה לא תמיד מבינים את ההשלכות שיש לפגיעות מיניות ולהפצה של תמונות וסרטונים פרטיים, כך שהנערים והנערות חושבים שזה לגיטימי ונורמלי לבצע עבירות כאלה. כיום לצערי הרב שליחת תמונות עירום או הפצה בלי הסכמה כבר נמצאים בכל מקום.

יפעת אלוק | Ready Made | דיו על נייר, 2014. 30/40 ס"מ

פורנוגרפיה

השפעות החשיפה לתכנים פורנוגרפיים על ההתפתחות מינית ועל נורמות חברתיות

גיא עינת וניצן עגני בן דב

החשיפה המסיבית לתכנים פורנוגרפיים מביאה לכך שנערים רבים לומדים על מין ועל מיניות בעיקר מחומרים המציגים בפניהם תמונה מעוותת לחלוטין של היחסים בין המינים. הם כורכים את המיניות הגברית עם שליטה, הכנעה, השפלה וניצול מיני של נערות ושל נשים. במקביל, הם מציגים את האישה כאובייקט מיני הזמין לסקס באופן תמידי, בעודה מפיקה הנאה מהשפלה וביזוי מיניים⁴.

מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית בישראל, מפעילים מערך חינוך והסברה, אשר שם לו למטרה ליצור שינוי חברתי על-ידי קיום דיאלוג פתוח, מכבד ובגובה עיניים. בסדנאות החינוך אנו עדות להשפעות החשיפה לפורנוגרפיה על הילדים. ניתן לזהות בקלות את הנערים שצופים בפורנוגרפיה על-ידי עולם המושגים באמצעותו הם מתארים מיניות ויחסים. לעיתים כשאנו מבקשות מהם לומר אסוציאציות למשמעות של "יחסים בין המינים", התיאורים לקוחים כמעט כולם מתוך עולם התוכן של פורנוגרפיה: אורגיה, סאדו-מאזו, אלימות, קשות להשגה, לקבל/לתת חזק, סטוצים, אוננות, מציצות ועוד. חלקם מאמינים באמונה שלמה בסטריאוטיפים שהפורנוגרפיה

הנגישות לפורנוגרפיה נעשתה קלה יותר מאי פעם. ילדים ובני נוער חשופים באופן מסיבי לאתרים פורנוגרפיים ולתכנים ארוטיים באמצעי המדיה השונים מגיל צעיר (לרוב ללא תיווך של המבוגרים). חשיפה זו מייצרת בלבול בין השלב ההתפתחותי של הילדים לבין התכנים אשר הם עסוקים בהם קוגניטיבית ורגשית¹. לאור הנגישות ההולכת וגוברת של התכנים הללו, נוצר צורך לאמוד את מידת החשיפה של נערים ובחורים צעירים לתכנים אלה, כמו גם לבחון את ההשלכות הנגזרות מכך².

ממחקר שערכה ד"ר אביגיל מור³ עולה כי נתוני הצפייה בפורנוגרפיה הינם נתון מטריד בפני עצמו והראה צריכה גבוהה ביותר של חומרים פורנוגרפיים בקרב נערים בגילאי 14-18. תוצאות המחקר הראו כי 52% מהנערים גולשים באתרים בעלי תכנים פורנוגרפיים מספר פעמים בשבוע, 40% מהם גולשים מספר פעמים בחודש ואילו 8% בלבד לא גולשים כלל באתרים אלה.

1 עינת, גיא. (2014). בלבול השפות החדש: שפת הרוך ושפת הוירטואל. על פוגעים ונפגעים ברשת. כתב העת של מכון רחוב, יולי 2014.

2 מור, אביגיל. (2012). "על הקשר בין פורנוגרפיה, נורמות הגבריות ואלימות מינית". *חד החינוך* (פ"ו), עמ' 32-36.

3 שם.

4 מקינון, קתרין. (2005). לא בעיה מוסרית. פמיניזם משפטי בתיאוריה ובפרקטיקה. תל אביב: רסלינג.

של השפה הפורנוגרפית אל מרחבים נוספים דוגמת פרסומות סקסיסטיות, תכניות ראליטי, משחקי מחשב מיניים, מנועי חיפוש ופורטלים נפוצים ברשת: די להציץ בעמודי הבית של 'וואלה' ו'מאקו' בכדי להבין את הזמינות של תכנים ארוטיים מילוליים וויזואליים. כמובן שאין בידינו האפשרות לעצור את החשיפה ולהבנות מרחב סטרילי מפורנוגרפיה. העובדה כי תכנים פורנוגרפיים נמצאים היום בכל מקום בהחלט יכולה להסביר את הנתונים עליהם דיברת, כיוון שאם בני הנוער בישראל מבלים שעות רבות מול המסכים השונים בלתי נמנע שיחשפו גם לתכנים פורנוגרפיים במוקדם או במאוחר".

כיצד חשיפה לפורנוגרפיה בגילאים צעירים משפיעה על ההתפתחות המינית?

"אחד הדברים המרכזיים שאנחנו מתחילים להבין ועדיין לא יודעים איך להתמודד איתו היא העובדה שהצפייה בפורנוגרפיה הופכת להיות הזיכרון המיני הראשון של הילד עוד לפני שחווה התנסויות מיניות הדרגתיות שהן בדרך כלל חלק משלבי ההתבגרות, לדוגמא נשיקה או חיבוק ראשונים. אנחנו עדים להתליך חברתי שבו במקום שהמיניות תתפתח מבפנים לפי שלבי ההתפתחות המצופים היא מגיעה כהתקפה מבחוץ ויוצרת תהליך שבו רמת הגירוי, הידע והתנהגות של הילדים לא מתאימים לשלב ההתפתחותי שלהם. דבר זה יוצר הצפה, בלבול, ועיוותים תפיסתיים. את התהליך הזה אנחנו מכנים 'סקסואליזציה מוקדמת'. כתוצאה, תחושת הערך העצמי נובעת מהופעה חיצונית או מהתנהגות מינית העולים על מאפיינים אחרים של הנער או של הנערה. בפועל נפגוש אובייקטיביזציה מינית של ילדים (בעיני עצמם ובעיני המבוגרים), משחקים מיניים פולשניים יותר, ירידה בגיל ההתנסויות

'מכרה להם': נשים רוצות את זה תמיד, כאן, עכשיו, מיד וחזק. לגברים תמיד יש גדול, עומד ומוכן 'לחדור'. נשים אוהבות מין אלים, עם כמה שיותר גברים, נשים, חפצים, חיות, ומכל הכיוונים. הן אומרות 'לא' או 'אולי' אבל מתכוונות ל'כן' וכמה שיותר חזק ואלים. נשים אוהבות שבעלי מקצוע: שרברים, שוטרים, מורים, רופאים וכדומה מפתיעים אותן במין והן תמיד ממתינות להפתעה הזו בכיליון עיניים ותמיד בלבוש חושפני.

אין ספק כי בני ובנות הנוער נמצאים בריק תרבותי-תקשורתי לגבי מהי מיניות בריאה ושוויונית, ובהיעדר שיח ערכי עם דמויות משמעותיות, את החלל העצום הזה ממלאת הפורנוגרפיה והמסרים החברתיים המועברים באמצעותה. כתוצאה מכך, אין לנוער הפרדה ברורה בין מין לאלימות.

על מנת לבחון לעומק את השפעות הפורנוגרפיה על גיבוש תפיסת המיניות הבריאה של בני ובנות נוער, נפגשתי לראיון עם גיא עינת, קרימינולוג ופסיכותרפיסט העוסק באבחון ובטיפול בתחום הפסיכו-מיני, מדריך ומכשיר אנשי טיפול בנושא פגיעות מיניות.

ידוע ממחקרים כי היקף שעות הצפייה של ילדים ובני נוער בישראל, באינטרנט ובטלוויזיה, הם מן הגבוהים בעולם המערבי. האם לדעתך ישנו קשר ישיר בין נתון זה לבין הנתון כי כמחצית מבני הנוער בישראל (48%) דיווחו שנחשפו לתכנים פורנוגרפיים?

"ראשית, כדאי לעשות הבחנה בין חשיפה שהיא מרצון, חשיפה שהיא מקרית וחשיפה שהיא על-ידי אנשים אחרים: אנו חיים היום בעידן וירטואלי אשר מאפשר לילדים חשיפה יומיומית ל'מרחבים פורנוגרפיים' רבים ומגוונים. במושג זה אין הכוונה רק לפורנוגרפיה כי אם לזליגה

להשפעות היום יומיות שלה, לדוגמא: גזענות, הומופוביה, סקסיזם. בהקשר לכך בהחלט אפשר להמשיג 'סקסואליזציה מוקדמת' כטראומה עיקשת שאנו חשופים אליה מבלי להצליח לסמן את הגבולות בין השפעות שליליות והרסניות לבין הלגיטימיות של התופעה".

אנחנו פוגשים הורים בסדנאות שמספרים שבנעוריהם, צפו בפורנוגרפיה והתבגרו מינית 'כמו שצריך'. כיצד ניתן להסביר את השוני בין השפעות החשיפה לפורנוגרפיה אז והיום?

"נכון שגם בעבר הייתה פורנוגרפיה אבל קיימים מספר הבדלים מהותיים. ראשית, גיל החשיפה, בעבר החשיפה לפורנוגרפיה הייתה לקראת אמצע גיל ההתבגרות ולרוב אחרי גישושים מיניים ראשונים: משחקי חברה בנים- בנות, נשיקה ראשונה, אוננות. והיום, כפי שציינו, החשיפה היא בגיל מאוד מוקדם והופכת להיות הזיכרון הראשון. שנית, היום, בגלל נגישות הצפייה, מינון הצפייה הוא גבוה במיוחד. אם בעבר צריך היה לדאוג למרחב חף ממבוגרים, להשיג קלטת וכו', היום כל סמארטפון מהווה אמצעי זמין ונגיש לצפייה מידית בפורנוגרפיה גם במרחבים שהם לא פרטיים, מה שהופך את הצפייה לנורמטיבית. בנוסף, בשל התחרות בתעשיית הפורנו והרצון למשוך צופים יש מגמה של הקצנה של התכנים. במחקרים שקודדו סצנות בסרטי פורנו נמצא כי מרבית הסצנות מכילות יותר ויותר אלימות, השפלה, יחסי כוח, מין פטישיסטי ואלו מוצגים כנורמה. הרשת לא מאבחנת את גיל ובשלות הצופה ולא קיימת הדרגתיות מבחינת החשיפה לתכנים. כלומר, הסרט הראשון שילד או נער יחשפו אליו עשוי להיות בעל תכנים של כפייה, של סטיות וכדומה".

המיניות ובאופיין, התנהגות פתיינית, הפנמת מסרים סקסיסטיים, חשיפה עצמית ו'החפצה' עצמית, לבוש מיני או כזה המותאם לגיל בוגר יותר ועוד. התנהגויות אלו מדגישות את הצורך להסברה, לתיווך ולמניעה, ואת הצורך לבחון את ההשפעות החברתיות והשפה החדשה בה ילדים הם אובייקטים מיניים בעיני עצמם ובעיני אחרים".

מתוך השיח שלנו עם בני ובנות הנוער בסדנאות עולה כי פעמים רבות הם נחשפים לתכנים פורנוגרפיים שלא רצו לצפות בהם (מראים להם, שולחים להם). דיברת קודם לכן על הבחנה בין חשיפה מרצון לחשיפה מקרית או על-ידי אחרים, האם ניתן לומר כי לעיתים עצם החשיפה לתכנים פורנוגרפיים מהווה פגיעה?

"אני חושב שזו הבחנה מדויקת, אנחנו מתייחסים לחשיפה לפורנו בגילאים המוקדמים כפגיעה פוטנציאלית בהתפתחות המינית של הילדים. אנחנו יכולים לפגוש ילדים שמפתחים סימפטומים שמזכירים לנו מפגיעות מיניות דוגמת חרדה, הזדהות עם התוקפן, עוררות יתר, פלשבקים".

מרכזי הסיוע שואפים לחולל שינוי חברתי, האם לדעתך מעבר להשפעה השלילית של פורנוגרפיה על אינדיבידואלים ישנן השלכות חברתיות?

"ניתן להתייחס להשפעות של פורנו על הדור הצעיר כ'טראומה עיקשת'⁵. הכוונה למצב שבו תופעה חברתית שלילית או אלימה עוברת תהליכים של נורמליזציה ואנחנו קהים

5 זיו, אפי. (2012). טראומה עיקשת. מפתח. (5), עמ' 55-74.

כיצד כל אלו משפיעים על המיניות הבוגרת?

"אחד הדברים זה עיצוב העמדות מגיל הילדות על מהי מיניות בריאה. למשל, החשיפה לתכנים שמערבים אלימות או השפלה גורמת להתניה בין עונג מיני לאלימות, כוחניות. נוצר תהליך של 'ארוטיזציה של יחסי כוח'. השפעה נוספת היא על דימוי הגוף (גם של גברים וגם של נשים) והבנת מעגל התגובה המינית. כלומר מערך הציפיות כלפי "איך זה עובד בפועל?" אלו ציפיות גם במובן הרגשי הסטריאוטיפי על תפקידי המגדר בעת קיום יחסי מין וגם ציפיות מוטעות ברמה של תפקוד מיני דוגמת חוסר ידיעה בנוגע לכמה זמן לוקח לגוף האישה להיות מוכן ליחסי מין, כמה זמן נמשכת זקפה וכו'. השפעה נוספת וקריטית היא הפיכת הפורנוגרפיה לחומר ממכר. אנחנו עדים לתופעה מתרחבת של התמכרות לפורנוגרפיה ובה הצפייה הופכת להיות מנגנון ויסות רגשי להתמודדות עם מצוקות שונות – בדידות, ריקנות, קשיים חברתיים וכו'".

רובין מורגן אמרה "פורנוגרפיה היא התיאוריה, אונס הוא המעשה". האם בעבודה הקלינית ניתן לראות את הקשר הזה?

"כמי שמטפל בילדים, בנערים ובבוגרים אשר ביצעו פגיעות מיניות, אני בהחלט יכול לציין שהפורנוגרפיה תופסת מקום משמעותי בתהליך 'מעגל הפגיעה' האישי של הפוגעים. זה בא לידי ביטוי בשלבים השונים של המעגל, החל מהיות הפורנוגרפיה 'טריגר' הן כסוג של סקסואליזציה טראומטית והן כמקור לרעיונות ולפנטזיות. בהמשך, הפורנוגרפיה מהווה תהליך מפחית עכבות אשר מטשטש את יכולת הוויסות והשליטה ומעודד התנהגויות נטולות אמפתיה".

שיח 'פתוח אך בטוח' על מיניות עם ילדינו

מאחר וחשיפה מרובה לפורנוגרפיה משפיעה באופן שלילי על עמדות והתנהגויות מיניות, נשאלת השאלה כיצד ניתן להעביר לבני הנוער מידע מיני מדויק ומהימן שיסתור את מסרי הפורנוגרפיה? במחקרה של ד"ר אביגיל מור (2012) נבחנה השפעת ההורים על מיתון עמדות ילדיהם באמצעות שיחות בענייני מין ומיניות. ההיבט המעודד של הממצאים הוא שככל הנראה נערים שהוריהם משוחחים איתם על נושאים הקשורים במין, פוסלים ניצול מיני של נערו. ההיבט הפחות מעודד הוא העובדה כי שלושת רבעי מהנערים אינם משוחחים עם הוריהם על נושאי מין ומיניות ומקבלים את רוב האינפורמציה שלהם מתכנים פורנוגרפיים⁷. כך שאם נרצה להשפיע על ילדינו, על הנוער שאנו מחנכים, על החברה, יש לכל אחד ואחת מאיתנו הזדמנות לעשות זאת ולאפשר לילדים מרחב בטוח, פתוח ולא שיפוטי בשיח מכבד ושוויוני על מיניות.

על מנת לסייע להורים בגיבוש עקרונות בהבניית שיח פתוח עם ילדיהם, אנו ב'תאיר' בשיתוף עם גיא עינת, מקיימים סדנאות והרצאות להורים וביחד מנסים להתגבר על הקושי ולדבר על מין ומיניות. במפגשים אנחנו מדברים על נושאים שונים כגון: איך ליצור תקשורת טובה ופתוחה במשפחה, איך לעודד מיניות בריאה ושוויונית בקרב מתבגרים, כיצד לאתר ולזהות סממני מצוקה ועוד.

כיצד לדעתך ניתן לתווך ולמתן את השפעותיה השליליות של הפורנוגרפיה?

"ראשית יש צורך בהעלאת המודעות להשפעות השפה הווירטואלית על ההתפתחות המינית

7 [ראה הערת שוליים 2]

8 שם.

6 Val Richards, Dalia Enha, www-personal.umd.umich.edu/~marcyb/106/porn/richards.html

לשוחח על זה איתך ובכל זאת זה מאוד חשוב לי שנמצא דרך לעשות זאת". חשוב להבחין בין מסרים מילוליים שניתנים לבין מסרים סמויים שמועברים ולעיתים הם חזקים יותר. למשל, כשהורה מעביר ערוץ בעת סצנה רומנטית/ מינית או כאשר לילד אחד מותר לנהוג בצורה מסוימת ולשני לא – בדרך כלל מדובר בהבדלים בין המינים (לבנים מרשים לישון אצל חברה ועל הבנות אוסרים). ההורה צריך לשאול את עצמו – מה מקור ההבדל? האם במסרים שעברו מהוריי? האם זה משרת אותי או את הילד?

חשוב לזכור שהמטרה היא לתווך לילדים את העולם שסביבם. וכמו שאנו מתווכים עבורם נושאים נוספים דוגמת חברויות ורגשות כך אנו צריכים לתווך את נושא המיניות ולא להשאיר לבד בזירה.

בנוסף, צריך לזכור ששיח על מיניות מתחיל מגיל אפס. כמובן, אין הכוונה לשיח על יחסי-מין, כי אם לשיח על היבטים נוספים של מיניות (אנטומיה, מגדר, חושים, מגע, פרטיות, יחסים וכו'). למשל, כיצד אנו מכנים את איברי המין? האם ההורים, הסבים, אנשי החינוך משתמשים באותם מושגים? מומלץ לכנות את איברי המין בשם התקני – פין ופות ובכך להעביר מסר של נורמליזציה וטבעיות. ולא מסר מבלבל אשר עשוי לעבור בשימוש בכינויים עמומים ושונים. אך אין זה אומר שאם הילדה שלנו בת שש וטרם התחלנו לדבר איתה על מיניות "פספסנו את הרכבת", אף פעם לא מאוחר להתחיל להנכיח את השיח על מיניות בבית.

אנחנו מציעים להשתמש בחשיפה המרובה למדיה כהזדמנות ליצור שיח. כך למשל, ניתן להשתמש בשירים, תכניות, פרסומת על מנת לפתח שיח עם ילדינו על המסרים הסמויים והגלויים.

בשיח על פורנוגרפיה (ובכלל על התנהגות מינית), ניתן להפריד בין הסקרנות שהינה

של ילדינו על מנת לפתח עמדה פראקטיבית ולא 'לכבות שריפות'. ברמה המערכתית, יש להנחיל תכניות רב-שנתיות לחינוך מיני-חברתי ולשוויון מגדרי החל מהגן ועד לסיום התיכון. על המבוגרים מוטלת האחריות בקיום שיח מתמיד בלתי פורמלי 'בגובה העיניים' עם הילדים. חשוב להישמר מיצירת שיח מדכא (המתרכז רק באיסורים, בסכנות ובהיבטים השליליים של מיניות) או שיח רפואי (המתרכז בהיבטים פיזיולוגיים – וסת, קרי לילה, מחלות מין והריון) ולייצר שיח ערכי, הוליסטי הרואה במיניות דבר בריא. שיח זה צריך להתמקד בתווך החשיפה לתכנים המיניים, באתגור עמדות, בדיון ערכי ובשאלות שאלות על מנת לגבש תפיסה בריאה של מיניות".

האם תוכל לתת להורים ולאנשי החינוך כמה "טיפים", עקרונות מנחים לשיח פתוח ובטוח עם ילדינו?

"ראשית, על מנת להנחיל חינוך בריא וערכי בנושא מיניות עם ילדים ועם בני נוער יש צורך שההורה יבחן עם עצמו מהן העמדות, התפיסות והערכים שלו בתחום בכדי שיוכל להעבירם הלאה. אנחנו ממליצים להורים לשבת יחד ולשוחח על המסרים שהם קיבלו מהבית בהם גדלו על מיניות. בהמשך, לשאול את עצמם – אלו מהמסרים הללו אני כהורה רוצה להעביר לילדיי ואלו אני מעדיף להשאיר מאחור. ההורה צריך לשאול את עצמו – מה חוסם אותי מלשוחח על הנושא עם ילדיי? האם היעדר עמדה או היעדר מיומנות שיח? כמו כן, צריך לשאול מה לדעתי חוסם את הילד שלי מלשוחח איתי? דיאלוג מקדים של ההורים על חסמים אלו (לבד או בסיוע של איש מקצוע) עשוי להפחית בהרבה את הקשיים. צריך לזכור שמבוכה היא רגש טבעי וניתן להתייחס אליו בגלוי ולומר "אני נבוך קצת

אפשר וכדאי לקיים שיח ומעקב רציף לגבי הפעילויות הווירטואליות של הילדים. אנו מאמינים כי הדבר צריך להיעשות בשקיפות מול הילדים תוך כדי העברת מסר – אני דואג לך ואחראי עליך וכפי שלא אשלח אותך למקום שאיני מכיר ואיני יודע מי נמצא שם, כך לא אאפשר לך להיות פעיל ברשתות ללא השגחה. אפשר לקבוע שהילד אינו מאשר חברים חדשים ללא אישור ההורה או שההורה בידעין שותף לאותה רשת ויכול להיות נגיש לפרופיל של הילד (פייסבוק למשל). כשמדובר בקבוצות ווטס-אפ מומלץ שההורה יבדוק מדי פעם, בידיעת הילד, את הפעילות בקבוצה – האם נשלחים סרטונים פוגעניים וכדומה. הנוכחות ההורית במרחבים האלו היא כמעט אפסית ואלו אזורים "מופקרים" המהווים נקודת תורפה. כמובן שישנן תוכנות ואפליקציות רבות לחסימה ולסינון של תכנים אלימים ומיניים ומומלץ להתקין על המחשב הביתי והסמארטפון. מומלץ שהילד ידע על התקנת התוכנה כחלק מהמסר ההורי – אני כאן כדי לשמור ולהגן".

אני חושבת שהמסר ברור וחד משמעי, התפקיד ה'חדש' שלנו כהורים, ואנשי חינוך גדל משמעותית בעידן הווירטואלי. עלינו מוטלת האחריות לשמור ולהגן על ילדינו על-ידי שיח מתמיד, פתוח וערכי על מיניות בריאה, מכבדת ושוויונית.

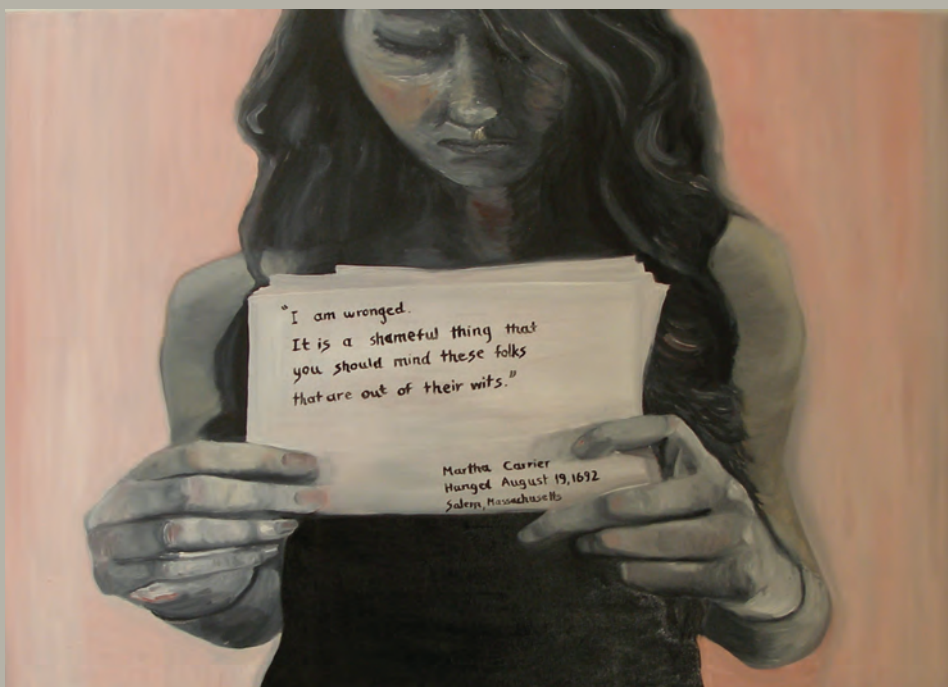
* גיא עינת – קרימינולוג ופסיכותרפסט.

ניצן עגני בד ב – רכות הסברה ופריקטים מיוחדים ב'תאיר' מרכז סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית.

טבעית, לגיטימית ואף בריאה לבין ההתנהגות עצמה שאותה אנו מעניינים לצמצם או להכחיד. כך למשל ניתן להגיד לילדים כי הסקרנות שלהם לראות פורנו היא טבעית אבל שאנו כמבוגרים חושבים שיש בפורנו מסרים מעוותים – ולהסביר אותם. שיח הנובע רק מאיסורים (שיח דכאני), ללא לגיטימציה לחלקים הנורמליים הוא שיח בו נאבד את הקשב של הילדים ונהפוך לדמויות לא רלוונטיות עבורם.

הורים יכולים לשוחח עם ילדיהם על המסרים המועברים באמצעות הפורנוגרפיה, ובשיח עמם לנסות לאתגר את המסרים הללו. יש לזכור כי לא נוכל למנוע את החשיפה באופן מוחלט, אך נוכל לתווך את התכנים ולהוות כתובת רגשית עבור ילדינו. כך למשל אלו מסרים שמועברים בפורנוגרפיה וניתן לשוחח עליהם:

- מין מתקיים מחוץ לקשר זוגי ולעיתים רבות ללא היכרות כלל.
- מין מתקיים במקומות ציבוריים.
- מין מתקיים בקבוצה.
- אין תהליך חיזור.
- אין אפשרות לסרב.
- ביחסי מין אין רגשות ואינטימיות.
- אישה תמיד מוכנה רגשית וגופנית לקיים מין.
- גבר תמיד רוצה מין.
- אף פעם אין בעיות או קשיים בתפקוד המיני.
- יחסי מין נמשכים זמן רב.
- ביחסי מין אין תקשורת או התחשבות.
- אין צורך באמון ובביטחון על מנת לקיים יחסי מין.
- איברי המין הם חריגים בגודלם.
- יחסי מין מתקיימים לרוב בשילוב שליטה, השפלה וכח.
- יחסי מין מתמקדים באיברי המין ובחדירות.

טיפול במקרים של הפצת תמונות וסרטונים ברשת בחסגרת בית-הספר: כשלים ופתרונות

אתיה ברנהרט מגן

הפוגעים ובכך, מוסיפות לפגיעה בנערה ולא מעבירות מסר חד-משמעי בנוגע לחומרת האירוע.

עולה השאלה, כיצד ניתן להתמודד עם הכשלים הללו ולייצר טיפול חינוכי מיטיבי בתופעה?

ראשית, חשוב למקד את הטיפול במניעת מקרים מסוג זה: לייצר שיח עם הנוער על נושאי הצילום וההפצה, הלחצים שיכולים להוביל נערות להצטלם ועל ההבדל בין תכנים פרטיים לתכנים ציבוריים. שנית, במידה והתמונות הופצו, ניתן לטפל בנושא במספר מעגלי פעולה: הנערה הנפגעת, הפוגעים, כלל בית-הספר, המורים וההורים.

החלק המשמעותי ביותר הנוגע לטיפול בנערה הוא הסימון שלה כנפגעת מהמקרה ולא כאשמה במה שאירע, גם אם היא התנהגה בחוסר אחריות. ראשית יש צריך לטפל בסוגיית הפגיעה הראשונית. בעבודה עם הנערה חשוב להבין מה קרה לה מנקודת מבטה, לא לטשטש או להקטין את הפגיעה, להבין מה הצרכים שלה ומה יקל עליה בשלב הנוכחי. נקודת המוצא צריכה להיות כבוד לנערה, לגבולותיה שנפרצו, ורצון לסייע לה באופן מיטיב ולא פוגעני עבורה וללא הטפת מוסר. כמו כן, כדאי שהמשך הטיפול הבית-ספרי יעשה בתיאום,

כמעט כל בית-ספר ברחבי הארץ התמודד בשנים האחרונות עם מקרי הפצת תמונות עירום של נערות ברשתות החברתיות. עם זאת, במקרים רבים, לצוות החינוכי יש טווח תגובה מצומצם. כקו הגנה ראשוני, נעשה ניסיון לעצור את הפצת התוכן הפוגעני, שעל-פי רוב נכשל – מהרגע שהתמונה צולמה ונשלחה או הופצה, הסיכוי למנוע את הפצתה שואף לאפס.

בשלב זה, הצוות החינוכי נמצא לרוב במלכוד: בית הספר גועש, ומתוך רצון לפעול במהירות, עשויים להתרחש שני כשלים עיקריים. הראשון, ניסיון למזער, להתעלם או להשתיק את המקרה. כדי לא להוסיף להכפשת שמה של הנערה, לעתים הצוות החינוכי מונחה למלא את פיו מים. כך נוצר מצב בו הצוות החינוכי נמנע משיחה עם הנערים על תופעת הצילום וההפצה. הכשל האפשרי השני הוא תגובות שגובלות, לעתים ללא כוונה תחילה, בהאשמת הנערה הנפגעת. תגובות אלו מתמקדות אך ורק בצילום ובשליחת התמונה הראשונית על-ידי הנערה, ומסמנות אותם כמעשים הבעייתיים. לעתים, תגובות אלו מונעות מרצון כן להגן על הנערה, להסביר לה את טעותה ולהעביר מסר לפיו עליה להיות אחראית למעשיה. עם זאת, הבעייתיות בתגובות אלו היא שהן מעבירות את האצבע המאשימה אל הנפגעת ולא אל

לצרף את ההורים לשיתוף פעולה ביצירת השיח הבריא עם הנוער במסגרת המשפחתית.

לסיכום, סוגיית הפצת תכנים פרטיים ברשתות חברתיות היא סוגיה בוערת ומורכבת איתה נאלצת מערכת החינוך להתמודד בימינו, ולא בכדי. מעבר להיותו של התוכן נפיץ, פעמים רבות צוותים חינוכיים לא קיבלו הכשרה מתאימה להתמודדות עם מקרים אלו. מצב זה מקשה מאוד על התמודדות יעילה וטובה. לכן על המערכת להשקיע מאמצים, לעסוק בנושא באופן מהותי ורציני, ולעשות את כל שביכולתה בכדי למנוע את הפגיעה הבאה. אנחנו כאן כדי לסייע בכך.

* אתיה ברנהרט מגן היא רכזת תיאום ופיתוח תוכן במחלקת החינוך במרכז סיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית השרון.

יידוע ושיתוף פעולה עם הנערה, בגבולות האפשר, ולא מאחורי גבה או באופן שמשחזר את הפגיעה.

במקביל, צריכה להיות אמירה פומבית ברורה כנגד מעשה ההפצה, זאת בלי קשר להליך הפלילי, אם כזה מתנהל. האקט החינוכי שמבהיר כי תופעות אלו פסולות, הוא הוקעה ציבורית של המעשה ושל הפוגעים והתייצבות לצידה של הנערה הנפגעת.

בנוסף, הצוות החינוכי זקוק לכלים בכדי להתמודד עם הנושא בכיתות. יש לסייע לצוות החינוכי להבין מהם גבולות השיח הראויים לדיון. יש לתדרך אותם לא לקבל אמירות פוגעניות כלפי הנערה, אלא לנסות להפוך אותה למוגנת יותר, ולעורר דיון על המורכבות של מקרים מסוג זה. במידת האפשר, כדאי

טלי נאמן סבו | רצה | ציור דיגיטלי | הדפסה על שקף. 43/30 ס"מ

בריונות רשת בקרבי בני נוער ערבים במדינת ישראל

רנא עבאס

המטרידים (Campbell, 2005; Hanewald, 2008).

שידול מיני של קטינים באינטרנט מוגדר כ"פנייה מקוונת של מבוגר לקטין ברשת האינטרנט בבקשה להשתתף בפעילות מינית, לשלוח תמונות וצילומי וידאו, לנהל שיחה שתכניה מיניים או לספק מידע אישי בין אם הבקשה מקובלת ורצויה על-ידי הקטין ובין אם לאו. במקרים רבים נעשה ניסיון לקדם קשר מיני מחוץ לרשת כשהתוקף מבקש מהקטין להיפגש עימו, מתקשר איתו בטלפון ושולח לו מכתבים, כסף ומתנות (Finkelhor, Mitchell, & Wolak, 2000). מחקרים הראו כי קיימת שכיחות רבה בהתקלות של ילדים בהערות מיניות או פוגעניות על-ידי זר עימו שוחחו במהלך הגלישה.

מאפייני הקטינים וסביבתם נמצאו כמשפיעים על קבלתם לבקשות מיניות מקוונות (Mitchell, Finkelhor & Wolak, 2007). המאפיינים שנמצאו קשורים לעליית הסיכון לקבלת בקשות מיניות בקרב הנבדקים הם, מין (נקבה), שימוש בחדרי צ'אט, הסכמה לשיח עם אנשים שמכירים ברשת, בנושאים מיניים ואחרים וכן, היות הנבדק או הנבדקת קורבן של התעללות מינית או פיזית. נמצא גם כי בני נוער המרגישים לא מובנים, מדוכאים, ללא תמיכה

שימוש בני הנוער באינטרנט טומן בחובו פן חיובי המאפשר גישה למידע, בידור, תקשורת נוחה, וכן קבלת טיפול ותמיכה נפשית (Borzekowski, 2006) במקביל לפן שלילי ומדאיג שעלול לגרום להתמכרות, להימורים, לחשיפה לתכנים לא ראויים כגון אלימות ופורנוגרפיה, לבריונות ולניצול מיני.

במאמר הנוכחי אתמקד בתופעת הבריונות באינטרנט תוך התייחסות לשידול המיני ובשימוש ברשת האינטרנט ככלי וכמרחב לביצועם. המאמר יתייחס למחקר שנערך בקרב בני נוער ערבים בישראל בשנת 2010 תוך שימת דגש על הגורמים האחראיים להתמודדות עם התופעה כפי שהם משתקפים בעיניהם של המשתתפים.

בריונות רשת הינה תופעה שכיחה כיום ומוגדרת כ"מעשה תוקפני מכוון, אשר נעשה על-ידי פרט או על-ידי קבוצה, באמצעות שימוש בצורות שונות של התקשרות אלקטרונית חוזרת ונשנית לאורך זמן, נגד קורבן שאין ביכולתו להגן על עצמו". היא כוללת "השמצה, בריונות, הטרדה או אפליה, חשיפת מידע פרטי או הכלת התקפות, הערות פוגעניות ו/או גסות". מיילים, תמלילים, חדרי צ'אט, טלפונים סלולאריים, מצלמות הטלפון הסלולארי ורשתות חברתיות, הפכו להיות כלי נגיש וזירה חדשה לשימוש

הציפייה כי הם גולשים יותר מבנות באתרים המאפשרים תקשורות עם אחרים וכאלה בעלי תוכן פורנוגרפי.

17.5% מהנבדקים דיווחו על פגיעה בזמן הגלישה, ונמצא כי עלייה בתדירות הגלישה באתרים המאפשרים תקשורת עם אחרים גורמת לעלייה בסיכוי לפגיעה.

ממצאים אלו מעידים, ראשית, על השימוש הנרחב של בני הנוער הערבים באינטרנט, ועל הצורך להתייחס לפגיעותם והיפגעותם האפשרית בזמן הגלישה, במיוחד שהמרחב הווירטואלי הינו מרחב זר עבור הוריהם. אנו לומדים מתוצאות המחקר שבני נוער אכן מעורבים בהתנהגויות מסכנות באינטרנט אשר עלולות להוביל לפגיעה ממשית. עניין זה מעלה את הצורך בהעלאת המודעות לגבי ההתנהגויות המסכנות, כאקט מניעתי. בנוסף, התוצאות מראות כי אינטראקציה מקוונת מהווה מנבא חזק לפגיעות והיפגעות ממשית ברשת ולכן יש צורך ליצור הסברה עבור בני הנוער בנוגע לאינטראקציה המקוונת, במיוחד עם אנשים זרים, ולהשלכותיה האפשריות ובהן הפיכה לקורבנות לבריונות רשת, במטרה לייצר מודעות אצל בני הנוער ולהנחות אותם בוויסות האינטראקציה בצורה שלא תפגע בהם.

הנבדקים נשאלו מי, לדעתם, האחראיים להגן על בני הנוער מפני סכנות האינטרנט ואל מי יפנו במטרה לדווח על סכנה או פגיעה אליה נחשפו ברשת. התשובה השכיחה ביותר, בנוגע לדיווח הייתה ויתור מוחלט על פניה (32.0%); 24.5% מהנבדקים ציינו את שייפנו לאחד מהוריהם; 10.9% ציינו שיעדיפו פניה לחבר; 8.5% ציינו שיפנו למטרה ו-8.5% ציינו שאינם יודעים לאן יפנו. בנוסף, חלק ניכר מהנבדקים (60.6%) ציינו שלדעתם ההורים הם האחראיים על הגנת בני הנוער ברשת; 57.1% התייחסו לאחריות של בני הנוער עצמם; 32.3%

או הדרכה עלולים להוות מטרה למטרדים ברשת (Mitchell et al., 2007).

ספרות מחקרית זו חושפת מימדים בלתי מבוטלים של בריונות במרחב האינטרנטי, תופעה שהיקפה הולך וגדל, כמעט ללא כל התערבות מניעתית. על כן, מטרת הדו"ח הנוכחי היא לשפוך אור על חלק מאותה תופעה, בכדי לנסות לאמוד את התופעה ולבדוק דרכי התמודדות אפשריים. המחקר התבצע בשנת 2010 במסגרת מחקר גדול יותר שהתבצע באוניברסיטה העברית בירושלים.

במחקר הנוכחי השתתפו 657 תלמידים ערבים בין הגילאים 15-18. המחקר התייחס בעיקר לשני מושגי מפתח: פוטנציאל הפגיעות והיפגעות ממשית בזמן הגלישה. המושג פוטנציאל ההיפגעות מתייחס לאקטים העלולים לחשוף את בני הנוער לסיכונים שנבדקו במחקר: היכרות הנבדקים עם אנשים המבוגרים מהם בזמן גלישתם באינטרנט; קבלת בקשה למסירת פרטים אישיים למטרת יצירת קשר מחוץ לרשת; פגישת הנבדקים עם אנשים שהכירו דרך האינטרנט; והיתקלות הנבדקים באתרים לא ראויים בזמן הגלישה.

תוצאות המחקר מראות כי 68.7% מהנבדקים הכירו אנשים מבוגרים מהם בזמן הגלישה, 36.0% קיבלו בקשה למסירת פרטים אישיים על מנת ליצור קשר מחוץ לרשת, 50.5% נפגשו עם אנשים שהכירו דרך האינטרנט, ו-69.0% מהנבדקים דיווחו על היתקלות באתרים לא ראויים בזמן הגלישה.

בנוסף נמצא כי עלייה בגיל, גלישה באתרים המאפשרים תקשורת עם אחרים, ביקור באתרי פורנוגרפיה ועלייה בתדירות השימוש באתרים המאפשרים תקשורת עם אחרים מקבילה לעלייה בפוטנציאל הפגיעות. חשוב לציין כי בנים דיווחו על פוטנציאל היפגעות גבוה יותר מאשר בנות, ממצא אשר ניתן להבין על-ידי

ציינו את מנהלי האתרים כאחראיים ו-14.1% ראו במורים כאחראיים על מניעת הפגיעה בבני הנוער באינטרנט.

לסיכום, תוצאות המחקר הנוכחי, מהוות נקודה חשובה בבחינת תופעת בריונות הרשת בקרב בני נוער ערבים במדינת ישראל, במיוחד בשל מחסור במחקרים בנושא.

הדו"ח מצביע על מעורבות של בני נוער בבריונות רשת, על חשיפה ועל הסתכנות רבה בקרבם, ועל הצורך להבין מה מידת מעורבותם בטרם יהפכו מקורבנות פוטנציאליים לקורבנות. חשוב לציין כי המחקר נערך בתקופה בה בני נוער רק החלו לשוטט ברשת האינטרנט וברשתות החברתיות, שהפכו עד מהרה למרחב בו הם מתקיימים ובו מתבצעים פשעים. מספר הגופים שנותן מענה לבעיה זו כיום, זניח,

במיוחד בחברה הערבית, ועל כן חשוב להפנות את תשומת הלב לנושא.

עוד חשוב לציין כי רוב הנבדקים דיווחו שלא יפנו לאף אחד בכדי לדווח על פגיעה שנפגעו בעולם הווירטואלי, בעוד שכרבע מהם אמרו שיפנו להוריהם. ממצא זה מחזק את הצורך בבדיקה מעמיקה של מימדי התופעה על מנת להגיע אל הקורבנות שבחרים שלא לדווח על פגיעתם לכל גורם שהוא, ועלולים להוות בתוך המעגל האכזרי של קורבנות ופגיעות. כמו כן, חשוב ללמד את ההורים ולתת להם כלים שיאפשרו להם להתמודד עם בריונות רשת, כדי שיוכלו לתת את המענה הנחוץ לילדיהם, שעשויים לפנות אליהם בעניין זה.

* רנא עבאס היא דוקטורנטית בחוג לסוציולוגיה, אוניברסיטת חיפה.

עדה רפאלי | "שלוש נשים עם צל" | טכניקה מעורבת, 2013. 190/165 ס"מ

פגיעה מינית ברשת בנשים בוגרות

רותם סדן

בנות ובני נוער נולדו לעולם המדיה החברתית, הם חיים ונושמים אותה, מנהלים דרכה את חייהם, לטוב ולרע. המבוגרים יותר מנסים להדביק את הקצב; להתעדכן באתרים "הנכונים", באפליקציות החדשניות, להיות "כמו כולם". מנגד, ישנם את אלו שכבר אלופים בכל הקשור בכך, "אושיות אינטרנט", מומחים בתחום שיכולים לנצל את הרשת בקלות כדי להפיל נשים וגברים ברשתם (למשל, לשכנע אותן לשלוח תמונות חושפניות שלהן, להשתמש בתכנים אישיים או תמונות שהן העלו לרשתות החברתיות, לחשוף אותן לתכנים פורנוגרפיים וכדומה). את רוצה להיות מתקדמת ומגניבה, את נותנת אמון, יותר קל ופשוט לעשות זאת מבעד למסך המחשב או הטלפון החכם, ואז תחושת חוסר האונים אל מול שבירת האמון והפגיעה רק הולכת ומעצימה.

הרשת, לא רק מהווה קרקע פורייה לפגיעה מינית במסגרתה, בכל טווח הגילאים, היא גם מכשיר פגיעות מיניות באמצעותה. כאמור, ועל אף האבסורד שבכך, דווקא במפגש מעין זה, שאינו פנים אל פנים, קל יותר לרכוש ולתת אמון, להשתחרר מהמעצורים והמחסומים, להיחשף וליצור מרחב אינטימי ללא עכבות. כשמגיע המפגש הפיזי (אם מגיע, למשל, בסיטואציה של דייט לאחר היכרות באינטרנט),

בקו הסיוע לנפגעות ונפגעי אלימות מינית מתקבלות עשרות פניות מדי יום, חלקן מהנפגעות¹ עצמן, וחלקן מהמעגל השני והשלישי. המדיה החברתית מחלחלת כמובן גם לכאן, ומושגים כמו פייסבוק, וואטסאפ, אתר היכרויות, גוגל ואפליקציה אינם זרים למתנדבות הקו, גם לא למבוגרות שבהן. עם זאת, הפניות סביב פגיעה באמצעות הרשת אינן רבות, ובוודאי שאינן משקפות את המתרחש בחיים של כולנו, נשים וגברים כאחד, מדי יום ביומו.

כאשר מגיעה לקו פניה מאישה אמיצה, שהחליטה לפרוק קצת מ"הדבר הזה" שאוכל אותה מבפנים, עולות תחושות קשות מאוד ובהן אשמה, בושה, כעס, אכזבה ועוד. בה בעת, לא אחת, עולים גם בלבול וספק: האם זו בכלל נחשבת פגיעה? אולי לא הבנתי נכון את המצב? שאלות מעין אלה עולות סביב כל סוגי הפגיעות, אך בפגיעה מינית ברשת הן מקבלות משנה תוקף – אולי כך נוהגים במדיה החברתית ואני היא זו שלא מבינה את כללי המשחק? אולי בכדי להשתלב בעולם הזה, של הרשת, אין ברירה אלא לעשות את מה שאומרים לי לעשות?

1 הדברים נכתבו ברובם בלשון נקבה אולם מתייחסים לנשים וגברים כאחד.

כל בדל של שליטה בחייה. הפגיעה כפולה ומכופלת – היא לא נפגעת ומושפלת על-ידי הפוגע בלבד, אלא גם על-ידי כל אלו שנחשפו לכך, זרים ומכרים כאחד.

בושה, אשמה, פגיעה באמון ופגיעה באוטונומיה, בלבול והטלת ספק, הן על-ידי הנפגעת עצמה והן על-ידי סביבתה, לכל אלו עשויות להיות השלכות הרסניות וארוכות טווח על מצבה הרגשי והנפשי של הנפגעת. סביבה קשובה ומכילה והתייחסות רצינית ובלתי שיפוטית מצד מערכת אכיפת החוק עשויות לסייע לנפגעת להשיב את השליטה לחייה ולהאמין שוב בעצמה ובעולם.

* רותם סדן הינה רכזת סיוע וקבוצות תמיכה במרכז סיוע לנפגעות אלימות מינית בירושלים.

נוצר פער בין האינטימיות שכבר נוצרה לזו שעוד יש לסלול אליה את הדרך. אותו פער עשוי להביא גם לפער במערכת הציפיות האחד מהשנייה, והאופן בו שני הצדדים רואים את טיב הקשר ומה שהם מעוניינים לעשות או לא לעשות במסגרתו.

אנו, במרכזי הסיוע, רואות בפגיעה מינית אקט אלים אשר משפיל את הקורבן, מקטין אותה ובמובנים רבים למעשה מוחק את האני הסובייקטיבי שלה. קל וחומר בפגיעה מינית ברשת, כאשר לא נוצר קשר עין ואינך רואה לנגד אינך אדם בשר ודם, האישה בצידו השני של המרקע היא רק עוד אובייקט לעשות בו כרצונך. כל פגיעה מינית מהווה חדירה בלתי נסבלת לפרטיות ופגיעה קשה באוטונומיה, אולם לחלק מהפגיעות המיניות ברשת נוסף גם מימד של פומביות, והאישה מרגישה כי איבדה

חגית גאון | ללא כותרת מתוך הסדרה ילדות | שמן על אם.די.אף. 1992. 10/11 ס"מ

האמת האבודה: כיצד משפיעה הבורות על האלימות המינית בחברה הערבית

רזאן בשאראת

רבים, אינן מותאמות לבגרות המנטלית והגופנית של הילדה.

כך גדלו אבותינו וכך גדלנו אנחנו, אולם כיום, הטכנולוגיה מגדילה את הפער בין הורים לילדיהם ומאפשרת לילדים לתקשר זה עם זה באמצעות רשת האינטרנט ואגב כך, להחשיף במידה רבה לסכנות כאשר להוריהם אין די כלים וידע כדי להגן עליהם.

במהלך אחת הסדנאות בנושא הטרדות מיניות עלתה לדיון תופעת ההפצה של תמונות וסרטוני וידאו של ילדות בעירום מלא או במהלך עינוג עצמי. מספר ילדות ציינו בשאט נפש כי קיימת סכנה ממשית לתקיפה ולנידוי עבור ילדה שתמונתה הופצה. חלק מהילדות הזכירו את הניצול, החולשה והשליטה שכופה המערכת החברתית הפטריארכלית, מבלי להבין את ההשפעה על הילדה הנפגעת עצמה.

בסיום הסדנה, ניגשה אלי ילדה כבת 14 כשדמעות מכסות את פניה. "לא ידעתי", היא אמרה וסיפרה שהיא בקשר וירטואלי-מיני עם גבר דרך הרשת החברתית פייסבוק במשך ארבע שנים. הקשר התפתח לכדי שליחת קטעי וידאו, תמונות מיניות ויצירת קשר טלפוני מיני בקול ותמונה. הילדה תיארה מצב בו היא חשה כבולה, שהיא נמצאת בתוך מערבולת הדוחפת אותה

במסגרת פרויקט של עמותת "נשים נגד אלימות", מעבירות נשות העמותה, ואני ביניהן, סדנאות שמטרתן העלאת מודעות לאלימות בבתי ספר ובאוניברסיטאות. בסדנאות הללו, הן פוגשות בקבוצות רבות ומגוונות בחברה ונחשפות למספר רב של תופעות חברתיות שונות תוך כדי העברת התכנים וניסיון לעורר חשיבה מעמיקה ושאלות שאלות ביקורתיות ובונות בכל הקשור לחברה הערבית.

אחד מהתכנים המועברים בסדנאות הוא העלאת המודעות בנושא הטרדה מינית ותקיפות מיניות בעידן הטכנולוגיה, תוך התייחסות לסכנות האורבות ברשת האינטרנט ולדרכים הנכונות לשים קץ לניצול.

בתקופה האחרונה, **עלה שיעור הטרדות המיניות**, במיוחד נגד מתבגרות ותלמידות בית-ספר. החברה הערבית נוטה להלל את החוזק הגברי ולעגן את החולשה והכניעה הנדרשת מהנשים בה. ילדות נחשפות לתפיסות החברתיות הללו במהלך כל שנות ילדותן ואינן לומדות כלל על נושאים הקשורים למין ולמיניות, הנחשבים בחברה הערבית לטאבו. אותן ילדות מתבגרות ומגיעות לגיל בו הן בונות קשר זוגי, לרוב עם גבר בוגר, ונאלצות להתמודד עם דרישותיו המיניות אשר, במקרים

ואינו מאפשר לנשים למרוד בקיים ולהאבק על זכויותיה.

החברה הערבית סוגדת לערכי הכבוד והבתולין בפומבי, ואינה מעניקה פומביות דומה לחינוך המיני. ההסתרה גורמת לילדות ולנערות רבות ליפול אל מלכודת האלימות הגברית ומגלות, באיחור כי במקום לקבל תמיכה ועזרה מהחברה, הן זוכות לשיפוט ולהוקעה.

עלינו לבחון את התופעות הללו באופן מעמיק ולהשוות בין מצבנו כעת לבין מה שנרצה לתקן עם ילדינו ועבורם. עלינו לבנות קשרים של אמון ושל אחריות פרטית וחברתית, לחפש ולמצוא את האמת כדי להבין את הסיבות הגורמות למצב החברתי הקשה הזה המועבר מדור אל דור ורק אז נוכל לייצר עבור ילדנו חברה טובה ובטוחה יותר.

* רזאן בשאראת היא מנחת קבוצות ורכזות מתנדבות במרכז סיוע נצרת.

פנימה ושהיא שוקעת. הילדה חששה לשתף את הוריה משום שפחדה מתגובתם ופחדה שהיא יאיים עליה בשליחת תמונות וקטעי וידאו אם תחליט לנתק עמו את הקשר. תוך כדי שיחה, נחשפתי גם לכך שהילדה חשה צורך לברוח מהמציאות משום שלא הרגישה מוכלת על-ידי הוריה, חברותיה ומורותיה בבית הספר. היא הרגישה תמיד שהיא נמצאת בשוליים, ולשם כך פיתחה לעצמה עולם וירטואלי פרטי, שגם בו, למרבה הצער, נתקלה בניצול של ילדותה ושל תמימותה.

לצערנו, האישה הפלסטינית סובלת מאפליה על-ידי החברה שמתכנתת את המחשבות ואת ההתנהגות של האישה על-פי עקרונות קשוחים מאוד הכובלים אותה ואינם מאפשרים לה להתפתח ולהצליח. באמצעות בחוקים, מנהגים ומסורת היא מחוייבת לחיות חיים של דממה כאשר, במקביל, מעצים השלטון הגברי את הדיכוי ומבטיח את מקומו בראש הפירמידה

פגיעה מינית בעולם הדיגיטלי - סדנאות והרצאות

מרכזי הסיוע שפועלים בפריסה ארצית, מעניקים סיוע למי שנפגעה/ה מינית באופן כללי ובמידה הדיגיטלית בפרט ופועלים לצמצום שיעור התופעה בישראל. כמו כן, מרכזי הסיוע מעניקים תמיכה מקצועית לצוותי חינוך, להורים ולבני נוער בנושא מניעת פגיעה מינית בכלל וברשת הדיגיטלית בפרט.

סוגי סדנאות למניעת פגיעה מינית בעולם הדיגיטלי

סדנא לצוותי חינוך

- העלאת מודעות וזיהוי ילדים ובני נוער שעברו תקיפה מינית וכלים להתמודדות ראשונית עם מקרים של אלימות מינית.
- יצירת מרחב ושיח פתוח בנושאים של מיניות ומגדר בעידן התקשורת הדיגיטלית.
- הרצאות על גיל ההתבגרות באופן כללי הכוללים התייחסות מיוחדת להתפתחות הטכנולוגית והשפעתה על ההתבגרות וכיצד אנשי החינוך יכולים להשתלב בתוך העולם הסודי של בני הנוער.
- כיצד ניתן לזהות מקרים אפורים של פגיעה באמצעות האינטרנט.

סדנא להורים

- איתור וזיהוי פגיעה מינית
- כלים ראשוניים להתמודדות עם מקרים של אלימות מינית.
- התמודדות וחשיפת ילדנו לחכמים מיניים במדינות השונות והתבגרות בעידן הווירטואלי.
- הרצאות על גיל ההתבגרות באופן כללי הכוללים התייחסות מיוחדת להתפתחות הטכנולוגית והשפעתה על ההתבגרות וכיצד ההורים יכולים להשתלב בתוך העולם הסודי של בני הנוער.
- סדנא על תקשורת אפקטיבית עם ילדים ובני נוער בתוך מרחב פורנוגרפי. כיצד ניתן לסנן, לפקח, להשגיח ולשוחח עם הילדים ילדים ובני נוער על תכני האינטרנט.

סדנאות לבני נוער וילדים

- הטרדה מינית ברשת הדיגיטלית
- פורנוגרפיה והשלכותיה על עולם המיני של בני נוער.
- פייסבוק והפגיעה ברשתות חברתיות, כולל חוק הפצת הסרטונים.
- עולם הפרסום בראי ביקורת.
- סדנא לילדים בגילאי יסודי על גלישה בטוחה.
- סדנא המיועדת לילדים בגילאי חטיבת ביניים ותיכונים. סדנא העוסקת בהבחנה שבין משחק לאלימות ובכוחה ובהשפעתה של הסביבה החברתית ובזיהוי התנהגויות שמהוות חציית קו אדום.
- המחירים האישיים שלי ושל אחרים בחשיפה באינטרנט.

לתיאום פגישה והדרכות:

מרכז סיוע גליל-גולן

קרן רובינשטיין | רכזת חינוך והסברה
טלפון: 04-6997880
נייד: 052-6216018
דוא"ל: hamerkaz4u@gmail.com

מרכז סיוע לנפגעות תקיפה פיזית ומינית, נצרת

היבה מזאוי | רכזת חינוך
טלפון: 04-6462138
04-6566813
דוא"ל: fidaa@wavo.org

מרכז סיוע חיפה והצפון

עתליה שיינפלד | רכזת חינוך והסברה:
טלפון: 04-8641278
נייד: 052-6571202
דוא"ל: eduhrcc@gmail.com

מרכז סיוע השרון

יעל טל | רכזת חינוך והסברה
נייד: 052-4232242
דוא"ל: ed@1202sharon.org.il

מרכז סיוע ירושלים

עלמה כנס | רכזת חינוך והסברה
נייד: 052-4224603
דוא"ל: jrhinuch@gmail.com

מרכז הסיוע לנשים דתיות

מירי ישראלי
נייד: 052-8620650
דוא"ל: ccrw.chinuch@gmail.com

מרכז סיוע תל אביב והמרכז

דפנה אייזנרייך | רכזת חינוך בבתי ספר וצוותים
חינוכיים וחינוך בלתי פורמלי.
נייד: 052-4440235
דוא"ל: schools@ta1202.org

ליאור אמיתי | רכזת חינוך העובדת מול נוער במצבי
סיכון, בתים חמים ופנימיות.
נייד: 052-6828833
דוא"ל: youth@ta1202.org

יעל מיכאלי מור | רכזת מניעת הטרדה מינית
במקומות עבודה וסדנאות להורים
נייד: 052-4701872
דוא"ל: education@ta1202.org

יונינה פלנברג
נייד: 052-4311894
דוא"ל: datiot@ta1202.org

תאיר - מרכז סיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה והטרדה מינית - איזור השפלה

לבנת טסלר | רכזת חינוך
טלפון: 08-6215755
נייד: 052-4348887
דוא"ל: education@tair1202.org

מסל"ן - מרכז סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית ואלימות, נגב

עו"ס חופית פרץ | מנהלת מחלקת חינוך מסל"ן
נייד: 054-6216023
דוא"ל: hofitperez@gmail.com

ויקה ויינשטיין | רכזת חינוך ובתי ספר
טלפון: 08-6422626
נייד: 054-7780376
דוא"ל: edus@maslan.org.il

קווי החירום של מרכזי הסיוע

קווי החירום הארציים פועלים 24 שעות ביממה:
1202 לנשים, 1203 לגברים

WWW.1202.ORG.IL

